

ଶ୍ରୀମତୀ ସୁମିତ୍ରା

ସମାଜ ସେବା

ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ

ដោយលោក អ៊ុំ ត័-សារិន
អគ្គនាយកស្នងការរៀបចំផែនការ និងស្ថិតិ
អគ្គនាយកដ្ឋានស្ថិតិ

បោះពុម្ពលើកទី ១
ចំនួន ៤០០០ ក្បាល

រក្សាសិទ្ធិ

ជូនចំពោះវិញ្ញាណក្ខន្ធបងប្រុសខ្ញុំ
ដែលធ្លាប់បានបំរើគតិជាតិ

ព.ស. ២៥១៨

អារម្ភកថា

គ្រោះថ្នាក់មាតុភូមិនិងសង្គមខ្មែរ មកពីបក្សសម្ព័ន្ធកុម្មុយនិស្តអាស៊ី មានទំហំធំធេងនិងជាក់ស្តែងពេក ពុំអនុញ្ញាតឲ្យកូនខ្មែរម្នាក់ៗ នៅព្រងើយកន្តើយ ប្រកាន់បក្សពួក ឬទាស់ទែងខ្វែងគំនិតគ្នា តទៅទៀតបានទេ។

ពេលវេលារបស់យើងម្នាក់ៗ ទាក់ទងទៅនឹងអាយុជីវិតនៃប្រទេសជាតិ និងសង្គមជាតិទាំងមូល។ ការកន្ត្រៃច្រឡំក្នុងទស្សនៈនយោបាយ អាចកាត់ថ្លៃជីវិតប្រទេសជាតិខ្លួនឯង ព្រោះប្រជាជាតិដ៏តូចរបស់យើងមានស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រ និងនយោបាយស្រួយជាន់ប្រជាជាតិដទៃទៀត ក្នុងភូមិភាគឥណ្ឌូ-ចិននេះ ហើយប្រជាជាតិរបស់យើង ត្រូវបានកម្លាំងព្យុះនៃបក្សកុម្មុយនិស្តអាស៊ីប្រទាញតាមរយៈយួនខាងជើង ឲ្យចូលទៅក្នុងរង្វង់លានប្រកួតរបស់គេ ដែលយើងមិនត្រឹមតែពុំអាចទាញយកផលប្រយោជន៍អ្វីសោះប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងនាំសង្គមជាតិទៅរកសេចក្តីស្លាប់សឹងចៀសមិនផុតទៀតផង ប្រសិនបើប្រទេសជាតិធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃកុម្មុយនិស្ត។

បើប្រជាជាតិធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃកុម្មុយនិស្ត យើងនឹងបាត់បង់ទឹកដីតែម្តង ព្រោះកម្លាំងយៀកណាមសង្គមនិយមទាំងពីររួមគ្នា (បើកុម្មុយនិស្តលេបខ្មែរបានហើយ តើយៀកណាមខាងត្បូងអាចទប់ទល់នឹងកុម្មុយនិស្តតទៅទៀតបានដែរឬទេ?) អាចលេបទឹកដីខ្មែរដោយមិនបាច់ទំពារ។

សព្វថ្ងៃនេះ គ្មានគំនិតចក្រពត្តិនិយម និងគំនិតរាតត្បាតទឹកដីនិយម (Expansionnisme) បែបថ្មីណាមួយមានសម្បូរស្មើហ្នឹងកម្លាំងស្រូប (Force d'attraction) ជាជាន់គំនិតបញ្ជោះភ្លើងសង្គ្រាមបដិវត្តន៍សង្គមនិយមនេះទេ។ តាមរយៈទ្រឹស្តី «ម៉ាក្សិស្ត ឡេនីនិស្ត» យួនយៀកកុង-យៀកណាមខាងជើងដែលនៅមានគំនិតជាតិនិយមខ្លាំងនៅឡើយ ឈានមកលេបទឹកដីឥណ្ឌូចិនទាំងមូល សមនឹងជាតិយួនជាពូជសាសន៍ខ្លាំង ធ្លាត ពូកែជាន់យើងទៀតផង។

តើបក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរ អាចមានអ្វីអះអាងបានចំពោះគ្រោះថ្នាក់នេះ? តើបក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរអាចឲ្យទំព័រត្រួតត្រា (Force d'occupation) របស់យួនខាងជើងដកថយពីទឹកដីខ្មែរបានទេ?

បើខ្មែរធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃកុម្មុយនិស្ត «សង្គមខ្មែរថ្មី» នឹងអស់ខ្លឹមសារជាតិ (Essence nationale) អស់គោលចរិតជាតិ (Entité nationale) ។ សង្គមខ្មែរថ្មីត្រូវប្រែក្លាយទៅតាម «សង្គមម៉ាក្សិស្ត»។

បើអស់ខ្លឹមសារជាតិហើយ (មានព្រះពុទ្ធសាសនាជាអាទិ៍) សង្គមខ្មែរច្បាស់ជាវាលាយចូលទៅក្នុងសង្គមជាតិយួនដោយមិនដឹងខ្លួន ព្រោះកម្លាំងស្រូបពីសំណាក់សង្គមយួន ត្រូវតែគ្របសង្កត់ទប់មិនឈ្នះមកលើសង្គមខ្មែរ។ នេះហើយជាដង្ហើមចុងក្រោយនៃជីវិតខ្មែរ !!!

គឺក្នុងគោលបំណងជួយបំភ្លឺគោលដៅខ្លះៗ នៅក្នុងផ្នែកក្នុងបញ្ហាខ្មែរ និងចង់ឆ្លុះបញ្ចាំងនូវគ្រោះ
ថ្នាក់ធំៗ លេចចេញមកពីពួកកុម្មុយនិស្តនៅក្នុងប្រទេស ទើបខ្ញុំប្រថុយបើកកកាយនូវអនុស្សាវរីយ៍
ផ្ទាល់ខ្លួនដែលខ្ញុំបានជួបប្រទះ បានហែលឆ្លងខ្លួនឯងនៅក្នុងជួរខ្មែរក្រហម ក្នុងរយៈពេល ៩ ខែ។

តាមពិត កូនសៀវភៅតូចនេះគ្រាន់តែជាកម្រងអនុស្សាវរីយ៍ (Album de souvenirs) ផ្ទាល់ខ្លួន
មួយតូចប៉ុណ្ណោះ ឬជាកម្រងឯកសារពីតំបន់ខ្មែរក្រហម។

សូមឲ្យកូនឯកសារនេះ បានក្លាយទៅជាវិភាគទានដ៏ស្អាតស្អីនិមួយ ក្នុងការបង្រួបបង្រួមរវាង
ខ្មែរនិងខ្មែរ ក្នុងកាលៈទេសៈបច្ចុប្បន្ននេះ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ២៨ កក្កដា ១៩៧៧

អ.ស.

ជំនឿស្នេហាភាគកំបងខ្ញុំរក្សាក្រាម

ថ្ងៃ ១៧-១៨ មេសា ១៩៧២

យើងបានទទួលទានដំណែកនៅក្នុងខួបចំការដែលគេបានបោះបង់ចោល។ មេកងឈូប «រណសិរ្ស» ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវលើសន្តិសុខនិងដំណើរយើងខ្ញុំ បានយកសំពត់កៅស៊ូពីរជ្រាំងឲ្យយើងក្រាលលើដីធ្វើជាកន្លែង រាត្រីស្ងាត់ជ្រងំ អំពិលអំពែកហើរព្រោងព្រាតឃើញកូនពន្លឺភ្លឺបក្ខតៗ។ មេកងឈូបសុំឆែកកាបូបយើងក្រែងមានអាវុធ ឬវិទ្យុក្នុងនោះ។ គេស្នើសុំកុំដក់បារីក្រែង «ខ្មាំង» មើលឃើញនៅជុំវិញយើង កងឈូប ៦ ឬ ៧ នាក់ផ្លាស់វេនគ្នាយាម។

ព្រឹកឡើង ថ្ងៃ ១៨ មេសា វេលាម៉ោង ៥ កងឈូបជូនដំណើរយើងទៅកាន់កូមិមួយទៀត នៅចំងាយប្រមាណ ៧ ឬ ៨ គ.ម. ពីស្រុកកន្ទួតក្នុងខេត្តកណ្តាល។ ភ្ញៀវដើមធ្នាំធ្លាក់ជាការរហូត។ ដល់កូមិ យើងបានជួបប្រទះកងឈូបមួយក្រុមទៀត មានពីរនាក់កំពុងបរិភោគអាហារ។ យើងបានស្វាគមន៍ «កាតរកាពបដិវត្តន៍» ជាមួយកងឈូបទាំងនោះ ហើយពួកគេបានហៅយើងឲ្យចូលរួមអាហារជាមួយពួកគេ តែពួកគេសម្លឹងយើងដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដូចមានអាការៈចម្លែកអ្វីម្យ៉ាងនៅក្នុងខ្លួនយើង ប្រហែលជាគេមិនពេញចិត្តនឹងរបៀបស្ងៀមស្ងាត់ ឬអាកប្បកិរិយារបស់យើងក៏មិនដឹង។ គេមិនសូវដេញដោលយើងទេ។ ចំណែកយើងវិញ យើងក៏រក្សា «លក្ខណ៍ការសម្ងាត់» មិនហ៊ានដេញដោលសួររកវិញដែរ សូម្បីតែឈ្មោះកូមិក៏យើងមិនហ៊ានស្នើសួរ ព្រោះ «ស្នងការនយោបាយ» ធ្វើការបង្កប់ខ្លួននៅទីក្រុងភ្នំពេញម្នាក់ដែលជូនដំណើរយើង បានត្រឹមត្រូវលើកឲ្យយើងបង្ហើបប្រាប់ឈ្មោះពិតប្រាកដ ឬមុខងាររបស់យើងឲ្យរណាដឹងឲ្យសោះ។ យើងបានជួបស្នងការនយោបាយក្រុងនេះ នៅរាត្រីថ្ងៃទី ១៧ មេសា ១៩៧២ តែយើងពុំស្គាល់ឈ្មោះ ឬមុខងារដើមរបស់ <មិត្ត> នេះទេ។ រឿងរក្សាការសម្ងាត់គ្រប់ទីកន្លែង និងគ្រប់កាលៈទេសៈជារប្លាយទី ១ របស់អង្គការខ្មែរក្រហមដែលយើងបានទទួលតាមផ្លូវ។

នៅម៉ោង ៨ កន្លះយប់ យើងបានចូលមកដល់កូមិមួយទៀត ដោយដើរតាមភ្លើងស្រែខ្ពស់ៗ សំបូរទៅដោយដើមត្នោតនិងដើមស្រែង អ្នកស្រុកម្នាក់នៅក្នុងកូមិនេះ បានជូនដំណើរយើងបន្តទៅមុខទៀត។ ក្រុមរួមដំណើររបស់យើងកើនបានគ្នា ៧ នាក់។ យើងពុំដឹងថាគេមានបំណងនាំយើងទៅដល់ណា? ទំព័រផ្សេងព្រេងមួយបែបថ្មីរបស់យើង បានបើកឡើងមិនខុសពីពាក្យពោលថា «ដើរទៅចូលរូងខ្លា» ទេ តែយើងមានជំនឿខ្លះៗ ទៅលើសមត្ថភាពដោះកុនរបស់យើង និងទៅលើសន្តានចិត្តជ្រះថ្លាផ្ទាល់ខ្លួនក្នុងបញ្ហាជាតិ។

បន្ទាប់ពីយើងមានការឈឺចាប់នឹងអំពើឃ្នានពានរបស់យៀកកុង និងយៀកណាមខាងជើង មកលើទឹកដីខ្មែរមក យើងរិតតែមានការឈឺចាប់ពិតខ្លាំងណាស់ទៅទៀត ក្នុងរឿងយុបយិតរបស់ខ្មែរក្រហមជាមួយយៀកកុង-យៀកណាមខាងជើង។

ដល់ពាក់កណ្តាលអប្រាស្រ័យ យើងបានមកដល់ផ្សារស្តង់-ទន្ធបាទី ហៅហាត់រសេះរសោះដៃ ជើង ព្រោះគឺជាលើកទី ១ ដែលយើងធ្វើដំណើរដោយជើងចំនួន ៦-៧ ម៉ោង ប្រធានរណសិរ្សនៅផ្សារ ស្តង់ រៀបចំឲ្យយើងសំរាកនៅផ្ទះទៀមចិនមួយ ដែលម្ចាស់បានបោះបង់ចោល យប់នោះយើងបាន ទទួលបានដំណេកលក់ស្តាប់ស្តាប់។

ថ្ងៃ ១៩-២០ មេសា :

ព្រឹកឡើង ការចាប់អារម្មណ៍ដំបូងរបស់យើង គឺសភាពស្ងាត់ជ្រងំរបស់ទីប្រជុំជននេះ ផ្ទះធំៗ ទៀមចិនជាច្រើនបិទទ្វារចោល មានគ្រួសារ ៧-៨ គ្រួសារប៉ុណ្ណោះដែលក្រាញនៅទីនេះ ប្រធានរណ សិរ្សជាកូនចៅចិនខាងដំបង រូបរាងស្អាត បូកពារសន្លឹកប័ត្យស្លឹកស្រង្កើតហើយ យើងឆ្ងល់ថាហេតុអ្វី ក៏មិត្តនេះមិនរត់ទៅនៅកសិដ្ឋានកន្ទួត ឬភ្នំពេញ, បែរជានៅយប់យឺតនឹងខ្មែរក្រហមយៀកកុនយៀក ណាមខាងជើងឯណោះទៅវិញ? ឬមួយក៏ក្រាញចាំឆ្ងៀតធ្វើឲ្យកណ្តាលរកស៊ីជាមួយ «អង្គការ» ទេ ដឹង? ។

ម៉ោងប្រមាណ ៦ កន្លះព្រឹក គេហៅយើងទៅបរិភោគបាយនៅលើផ្ទះធំមួយដែលម្ចាស់បោះបង់ ចោល ។ នៅទីនោះយើងបានជួបប្រទះ និងសំដែងការគួរសមជាមួយមិត្តមេបញ្ជាការ «កងរយ» (កង អនុសេនាធំ) មេបញ្ជាការកងរវរសេនាតូច និង មិត្តស្នងការនយោបាយពីរនាក់ទៀត មិត្តទាំងអស់នោះ សម្តែងទឹកចិត្តសោមនស្សរីករាយ ចំពោះវត្តមានរបស់យើងនៅក្នុងជួររបស់គេ មានស្នងការនយោ- បាយម្នាក់ ជាអតីតគ្រូបង្រៀន បានហុចបារីសញ្ញាស្លឹកមាសមកខ្ញុំមួយដើម ហើយសួរសុខទុក្ខរបស់ យើងនៅតាមផ្លូវ យើងក៏សំដែងអំណរគុណតបតទៅគេវិញ ហើយរង់ចាំសំនួរដទៃទៀត តែមិត្តនោះ បែរជានិយាយពីជីវប្រវត្តិខ្លះៗ របស់គេប្រាប់ខ្ញុំទៅវិញ គឺគេជាអតីតគ្រូបង្រៀន «ជាប់នឹងចលនាបដិ- វត្តន៍» នេះយូរមកហើយ ក្រោយព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មិនា ១៩៧០ គេរត់មករួមកម្លាំងនៅក្នុងព្រៃ ព្រោះមិត្តនោះធ្លាប់ «បែកមុខបែកមាត់» (ភាសារបស់គេមានន័យថា៖ បែកការណ៍សម្ងាត់) ម្តងរួចមក ហើយ មិត្តនោះបានប្រាប់មកយើងទៀតថា ប្អូនប្រុសរបស់គេម្នាក់ទៀត ជាសាស្ត្រាចារ្យមធ្យមសិក្សា បឋមកុមិណ្ណៈ ស.ត.ត បានរត់ចូលមករួមកម្លាំងបដិវត្តន៍របស់គេចំនួន ៤ ខែមុននេះដែរ។

មិត្តម្នាក់ទៀត ប្រហែលជាស្នងការនយោបាយ «កងរយ» បានពិភាក្សាជាមួយយើងពីបញ្ហា «ស្តេចសីហនុ»។ មិត្តនោះប្រហែលជាយល់ថា យើងពិតជា «ស្នូល» ខ្មែរក្រហមធ្វើការនៅក្នុង ភ្នំពេញ ធ្លាប់ «ជាប់ចលនាតស៊ូ» របស់គេតាំងពីជំនាន់ស្តេចសីហនុ បានជាមិត្តនោះធ្លោយសំដីថា៖ “អង្គការមិនឲ្យសីហនុមកស្រុកខ្មែរក្នុងពេលឥឡូវនេះទេ ព្រោះបើឲ្យសីហនុមក ច្បាស់ជាប្រជាជនរត់ ទៅរកសីហនុហើយ ចំណែកយើងវិញ យើងពិតជាបាសកូទេទេ។

ពួកយើងនេះក្លាមខ្ញុំក្លាមកំព្រើត ព្រោះដំបូងខ្ញុំគ្រាន់តែសង្ស័យថា ខ្មែរក្រហមនឹងស្តេចសីហនុ ម្តេច ទៅជាត្រូវរ៉ូវនឹងគ្នាទៅរួច បើម្ចាស់ជាកុម្មុយនិស្ត ម្ចាស់ទៀតជាស្តេចជាសក្តិកុម្មុយនិស្ត នៅមានចំណុចជាច្រើន ទៀតដែលយើងនៅស្រពិចស្រពិល តែយើងមិនហ៊ានបង្ហើបសួរ គឺចំណុចទាក់ទងនឹងរណសិរ្សនិងរដ្ឋា ភិបាលរួបរួមជាតិកម្ពុជា និងយៀកកុន-យៀកណាមខាងជើង។

ព្រោះតែយើងចង់ដឹងពីការពិតនៅក្នុងបញ្ហាខ្មែរ និងព្រោះតែយើងចាប់នឹងរឿងខ្មែរក្រហមចូល
ហ៊ុននឹងយៀកកុង-យៀកណាមខាងជើង ក្នុងការកាប់សម្លាប់ខ្មែរក្លាង ទើបយើងប្រថុយខ្លួនធ្វើមាច
ដើរចូលភ្លើង ដោយមានអាវុធយុទ្ធភ័យ គឺឆន្ទៈសម្របសម្រួលខ្លួនឯងទៅតាមស្ថានភាព និងឆន្ទៈស្រឡាញ់
អ្វីដែលជាខ្មែរ ដូចដែលលោក ឈូក-ម៉េងម៉ៅ, វរជន «ខ្មែរកណ្តាល» ស្អាតស្អំមួយរូប, ធ្លាប់ស្រក់ទឹក
ភ្នែកពេលលោករំលឹកពី «ព្រលឹងខ្មែរ» ម្តងៗ... ។

កាលដឹងយើងឃើញមិត្តថ្លោះឆ្នោយហ៊ាននិយាយពី «បញ្ហាសីហនុ» នៅចំពោះមុខខ្ញុំ មិត្តស្នង
ការក្រុងភ្នំពេញក៏ហៅមិត្តនោះទៅឱ្យប្រសាត់ៗ ប្រហែលជាគេហាមប្រាមមិនឱ្យនិយាយរឿងនេះតទៅ
ទៀត ឬគេឱ្យប្រាប់គ្នាគេថាមិនមែន «ស្នូល» ខ្មែរក្រហមក៏មិនដឹង។

នៅម៉ោង ៤ រសៀល មានមនុស្សពីរនាក់ យកកងមកបញ្ជូនយើងទៅកាន់ភូមិខ្នារត្បែង ចម្ងាយ
ប្រមាណ ១ គ.ម. កន្លះ ពីផ្សារស្តង់។ នៅតាមផ្លូវ យន្តហោះ គេ-២៨ ពីរគ្រឿងទើបវិលមកពីទំលាក់
គ្រាប់បែក។

ភូមិខ្នារត្បែងក៏មានសភាពស្ងាត់ជ្រងំ យូរៗម្តង គេជួបប្រទះអ្នកស្រុកម្នាក់ៗ ផ្ទះក្បឿងជាច្រើន
ត្រូវគេបោះបង់ចោល និងត្រូវគ្រាប់បែកធ្លុះធ្លាយដំបូល ជញ្ជាំង។ នៅក្រោមផ្ទះពីរខ្នង កងទ័ពខ្មែរ
ក្រហមមួយក្រុម មានគ្នាប្រមាណ ៥០ នាក់កំពុងរៀបចំបរិភោគបាយ ជាមួយនឹងយុវនារី ៤ នាក់ ដែល
យើងសន្និដ្ឋានថាជាពេទ្យសម្រាប់កងទ័ព។

កងទ័ពនេះជាកងទ័ពប្រចាំតំបន់ ១៥, មិត្តមេបញ្ជាការទទួលយើងដោយរាក់ទាក់ គេយកនំនិង
ឥឡឹកទុំមកឱ្យយើងបរិភោគ រួចក៏សាកសួរយើងពីស្ថានភាពនៅភ្នំពេញ ពីនាយទាហានសាធារណរដ្ឋ
ពីអាមេរិកាំង។ ចំឡើយរបស់យើង ថាគ្មានកងទ័ពអាមេរិកាំងនៅភ្នំពេញទេ ហាក់ដូចជាធ្វើឱ្យគេមិនជឿ
និងមិនពេញចិត្តសោះ។ គេត្រូវតែកាសកំពុងសន្ទនាគ្នាដើម្បីបំផុសកំហឹងរបស់គេ កំហឹងបដិវត្តន៍ចំ-
ពោះរបបសាធារណរដ្ឋយើង។ គេចោទថាជា «ត្រូវបរិអាមេរិកាំង ជាចក្រពត្តិ ជាពួកមូលធននិយម
យោធានិយមហ្វាស៊ីស ជិះជាន់សង្កត់សង្កិន»។ ឃើញយើងនៅស្ងៀមធ្វើមុខស្មើ មិត្តនោះផ្អាកធម៌
ទេសនារបស់គេ។

ថ្ងៃ ២០ មេសា :

ព្រឹកឡើង មិត្ត <នីរសា> ម្នាក់ទៀតទទួលការជូនដំណើរយើងទៅទៀត។ យើងរក្ខតជំរាបថា
មិត្តស្នងការនយោបាយជំរក្នុងភ្នំពេញ ដែលជូនដំណើរយើងមកដល់ស្តង់-ទន្លេបាទី ត្រូវបានវិលត្រ-
ឡប់ចូលក្រុងភ្នំពេញវិញ។ ពីខ្នារត្បែងតទៅ យើងមានកង្វះសនាបានជិះម៉ូតូហុនជាម្តង។ យើងបានឆ្លង
កាត់ភូមិតូចៗ ជាច្រើន ហើយសរសេរសៀតាមផ្លូវរថភ្លើងភ្នំពេញ-កំពត។ មិត្តនីរសាបានប្រាប់យើងថា
យើងចូលក្នុងដែនដីខេត្តតាកែវហើយ។ ភូមិនានាចាប់មានជីវិតអ្វីអរជាធម្មតា។ នៅតាមផ្លូវ យើងជួប
ប្រទះលេណដ្ឋានជាហូរហែ ប្រជាកសិករប្រកបការងារដូចប្រក្រតី ការលក់ដូរចំណីបន្តិចបន្តួចមាន
ចប់តាមផ្លូវ។ នៅម៉ោង ១១ យើងបានឆ្លងផ្លូវជាតិលេខ ៣ ក្បែរផ្លូវលំឆ្ពោះទៅស្រុកបរសែត។ ផ្ទះថ្មជា
ច្រើនខ្នងនៅអមផ្លូវជាតិ ត្រូវបាក់បែកខ្ទេចខ្ទាស់ នៅសល់តែគំនរអ៊ីដ្រូប៊ុតរុំប៉ាយ។ ថ្នល់ជាតិត្រូវជីក
គាស់ កាត់ផ្តាច់ដោយអង្វើ។

យើងបានមកឈប់សំរាកនៅមុខវត្តមួយនៅខាងត្បូងថ្នល់ជាតិ បំណាយប្រហែល ២ គ.ម ។ នៅទីនោះ មានរទេះបង្ហូរអ្នកស្រុកជាច្រើន ដែលរត់ភៀសខ្លួន ឬពួកខ្មែរក្រហមជំនឿសមកដល់ទីនេះ។ បន្តិចក្រោយមក មានឡានហ្សឺបខ្មែរក្រហមមួយគ្រឿងចងស្លឹកឈើ បើកមកឈប់នៅក្នុងវត្ត។ នៅក្នុងសាលារៀន និងនៅក្រោមកុដិលោក យើងប្រទះឃើញកងទ័ពខ្មែរក្រហមឬខ្មែររណសិរ្សដេកលើអង្រឹងនីឡុងព្រោងព្រាតដូចហ្នឹងប្រចៀវ។

នៅម៉ោង ១២ ថ្ងៃត្រង់ យើងបានមកដល់ទីរួមផ្សារបរសេត ទៀមចិនលក់អីវ៉ាន់ ៥-៦ នៅបើកទ្វារស្ងាត់ជ្រងំ មិត្តនិរសាបាននាំយើងទៅជួបប្រធានតំបន់ដែលជាអតីតគ្រូបង្រៀនធ្លាប់ធ្វើការនៅសាលាបឋមសិក្សាសន្ទមុក ហើយដែលបានចេញទៅនៅព្រៃតាំងពីឆ្នាំ ១៩៦៦។ យើងពុំអាចស្រាវជ្រាវរកឈ្មោះដើមឃើញទេ យើងគ្រាន់តែស្គាល់ឈ្មោះបដិវត្តន៍របស់គេប៉ុណ្ណោះ (ឈ្មោះ ហំ)។ មិត្ត ហំ ក្រោយពីបានអានលិខិតរបស់មិត្តស្នងការនយោបាយក្រុងភ្នំពេញហើយ ក៏ចាប់ផ្តើមសួរព័ត៌មានយើងពីឈ្មោះពិតប្រាកដរបស់យើង ពីអាជីវកម្មនៅក្នុងសង្គមចាស់ (នេះជាសំដីរបស់គេ) ពីស្រុកកំណើត ពីទីកន្លែងធ្វើការ។ បន្ទាប់មកក៏ចាក់ទឹកតែបុចមកឲ្យយើង ព្រមទាំងនាំយើងទៅស្រស់ស្រូបបបរសេនឹងត្រីងៀត។ គឺមិត្ត ហំ នេះហើយដែលជាអ្នកត្រួតត្រាតំបន់ដង្កោស្រុកកណ្តាលស្ទឹង មានឡានអ៊ីស៊ុយហ្ស៊ិយមួយ និងម៉ូតូហ្នឹងជាជាច្រើនសំរាប់ប្រើការ។ គឺជាបុរសមាឌទាប មាំ កំពស់ប្រមាណ ១,៥៨ ម. មិនសូវនិយាយស្តី មានអាយុប្រមាណ ៤០ ឆ្នាំ។

នៅម៉ោង ២ រសៀល មិត្តនិរសាដែលបានជូនដំណើរ បានបន្តទៅមុខទៀត។ មិត្ត ហំ បានសរសេរកូនសំបុត្រមួយឲ្យយើងកាន់ ហើយប្រាប់ថាយកលិខិតនេះទៅប្រគល់ឲ្យមិត្តហង់ (ឈ្មោះបដិវត្តន៍) នៅមន្ទីរ ៣០៥ ផ្ទាល់ដៃ។ យើងធ្វើដំណើរកាត់តាមកូមិកាត់ភ្នំ-ក្រសាំង មកដល់កូមិវាលល្បឿងក្នុងសង្កាត់ជុំ ក្នុងខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ មិត្តនិរសាបានណែនាំយើងឲ្យប្រើពាក្យ «ហូប» ជំនួសពាក្យបរិកោគ ឬញ៉ាំ ហើយឲ្យទំលាប់ប្រើពាក្យ «មិត្ត» ដូចគេដូចឯង។ មកទល់នឹងថ្ងៃនេះ យើងបានជួបយៀកកុងតែ ២ នាក់ប៉ុណ្ណោះ ដែលកំពុងអង្គុយស៊ីគុយទាវនៅកូមិក្រសាំង-កាត់ភ្នំ។

មកដល់កូមិវាលល្បឿង មិត្តនិរសា, បន្ទាប់ពីបានប្រគល់យើងនិងលិខិតមិត្ត ហំ ឲ្យអនុប្រធាន «មន្ទីរនិរសា» នៃកូមិកាត់ពិសេសហើយ, ក៏វិលត្រឡប់ក្រោយវិញ។ មិត្ត ម៉ាំង (ឈ្មោះបដិវត្តន៍) ជាអនុប្រធានមន្ទីរនិរសា នាំយើងទៅសំរាកនៅក្នុងផ្ទះអ្នកស្រុកមួយខ្នង ដែលគេយកធ្វើជាយ្យាងផ្ទុកឥវ៉ាន់ មានសំពត់ ប្រេងកាត អំបិល សំពត់កៅស៊ូ ជាដើម។ មន្ទីរឬក្រុមនេះមានការសំរាប់ចាត់ចែងដឹកជញ្ជូនឥវ៉ាន់ពីតំបន់ស្ពានកោះធំ (តំបន់ ២៥) ឬ ពីស្ពាន់-ទន្លេបាទី យកទៅកូមិកាត់ពិសេស ដោយឆ្លងកាត់តាមផ្លូវលេខ ៤។ មានឡានធំ ៣ ដែលសុទ្ធជាឡានរត់ឈ្នួល (ឡានរត់ឈ្នួលធម្មតាមានដាក់យីហោ ហុក-ហេង) ម៉ូតូហ្នឹងជា ៣ គ្រឿងនិងទោចក្រយាន ៤ ឬ ៥ ទៀត ព្រមទាំងដំរី ៣ ក្បាលទុកសំរាប់ឲ្យក្រុមនិរសាប្រើប្រាស់ក្នុងការដឹកជញ្ជូនឥវ៉ាន់។

ថ្ងៃ ២០ មេសា ៧០ ថ្ងៃ ១២ ឧសភា ១៩៧២ :

នៅថ្ងៃដំបូង ប្រជាកសិករនៅក្នុងកូមិវាលល្បឿង ទទួលអបអរសាទរនឹងយើងខ្លាំងណាស់។ គណៈកម្មការរណសិរ្សកូមិបាននាំគ្នារៀបចំបាយទឹកម្ហូបចំណីទទួលយើង ព្រមទាំងរៀបចំវត្តភ្នំសិល្បៈ

តូចមួយដែលសំដែងដោយកុមារ-កុមារីនៅក្នុងភូមិ ជូនជាកិត្តិយសដល់យើងទៀតផង។ គឺជាថ្ងៃដំបូង ដែលយើងបានឃើញទិដ្ឋភាពនៃចំរៀង និងរបាំអង្គការបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហម។ យើងមានក្តីរំភើបនិងសោ- មនស្សជាខ្លាំងចំពោះមេត្រីភាព និងការយកចិត្តទុកដាក់របស់បងប្អូនប្រជាកសិករ ហើយយើងក៏បាន ថ្ងែងអំណរគុណដោយទឹកចិត្តស្វាមីភក្តិនិងមេត្រីភាពតបតទៅរកបងប្អូនទាំងអស់នោះវិញ។ ការយក ចិត្តទុកដាក់របស់បងប្អូនប្រជាកសិករមកលើរូបយើង ហាក់ធ្វើឲ្យមិត្តម៉ាំងនិងសហការីគេច្រណែននឹង យើងខ្លះៗ ដែរ។

ប្រជាកសិករនៅភូមិវាលល្បឿង មានជីវភាពក្រខ្វះខាតខ្លាំងណាស់ ម្ហូបចំណី ត្រីសាច់ពុំមានគ្រប់ គ្រាន់ទេ។ បងប្អូនទាំងនោះជំពាក់ចិត្តទៅលើ «សម្តេចឌី» យ៉ាងជ្រៅ។ មានចាស់ទុំជាច្រើននិយាយ សរសើរពី «សម្តេចឌី» ហើយគួញគ្នាថា, “សព្វថ្ងៃនេះ រាស្ត្ររងាណាស់ រងាដូចកូនមាន់បាត់មេ” (បាត់សម្តេចសីហនុ)...។ ប្រជាកសិករនៅតែសង្ឃឹមថា សម្តេចសីហនុនឹងវិលមកកាន់អំណាចវិញ នៅពេលណាដែលកងទ័ពរណសិរ្សវាយយកភ្នំពេញបាន។

ចំណែក មិត្ត ម៉ាំង និង មិត្ត ចាន់ ប្រធានមន្ទីរនីសាទេវវិញ សុទ្ធតែជាប្របង្គំកុម្មុយនិស្ត។ គេនាំគ្នាលាក់បំបិទការពិតមិនទាន់ឲ្យប្រជាកសិករនៅក្នុងតំបន់នេះដឹងទេ។ នេះជាយុទ្ធវិធីប្រមូលកម្លាំង មួយរបស់អង្គការខ្មែរក្រហម។

ថ្ងៃបន្ទាប់មក ដួនចាស់ម្នាក់ឈ្មោះយាយ ម៉ែន បាននាំយើងទៅនៅផ្ទះថ្មីមួយខ្លះទៀតដែលទើប នឹងសង់ហើយ។ យើងបានទទួលការឧបត្ថម្ភយ៉ាងកក់ក្តៅពីសំណាក់ដួនចាស់នេះ និងញាតិមិត្តចាស់ទុំ ជិតខាងដទៃទៀត។ ស៊ីនតែរាល់ថ្ងៃ ញាតិមិត្តជិតខាងយកនំចំណី ថ្នាំជក់ ដូងខ្ចី ស្លឹកស្រី មកឲ្យយើង ហើយនៅពេលល្ងាចៗ បងប្អូនទាំងនោះតែនាំគ្នាមកសួរសុខទុក្ខជាមួយយើង បង្កើតជាចំណងមេត្រី ភាព និងការយល់គ្នាទៅវិញទៅមកតែតែជិតស្និទ្ធបែមទៀត។

មានពេលខ្លះ យើងនឹករលឹកមកកូនប្រពន្ធ គ្រួសារញាតិមិត្តយ៉ាងលទ្ធផលលទ្ធាច ជាហេតុធ្វើឲ្យ យើងរឹតតែពិតខ្លាំងឡើងទៀតនឹងសង្រ្គាមនេះ, សង្រ្គាមដែលធ្វើឲ្យយើងបែកបាក់គ្នា សង្រ្គាមដែល សាបព្រួសនូវទុក្ខវេទនាសព្វយ៉ាង ដល់ប្រជាកសិករស្រូវស្លូតត្រង់។ ពេលជួបប្រទះយៀកកុំនឹកតាមផ្លូវម្តងៗ យើងស៊ីនតែលោតទៅច្របាច់ក កាប់ចិត្តឲ្យអស់ចិត្ត!!!

ការស្នាក់អាស្រ័យនៅក្នុងភូមិវាលល្បឿងជាយូរថ្ងៃ កាន់តែធ្វើឲ្យយើងអជុកតប់ប្រមល់ខ្លាំង ឡើងៗ ។

នៅថ្ងៃទី ៦ ឧសភា, មិត្ត ចាន់ (ឈ្មោះបដិវត្តន៍) បាននាំមិត្ត នង-សួន ហៅ ចំរើនជ័យ ទៅ សាកសួរសុខទុក្ខយើង ដោយមានយុទ្ធជនខ្មែរក្រហមចំនួន ៥ នាក់អមការពារសន្តិសុខផង។ នង-សួន ជាស្នងការនយោបាយតំបន់ ២៥ (ស្រុកស្អាងកោះធំ) ឬគេហៅថា «លេខាតំបន់ ២៥» (លេខាធិការ បក្សនៅក្នុងតំបន់) ។

នៅក្នុងការសន្ទនាជាមួយ នង-សួន ខ្ញុំធ្លៀតឱកាសសរសើរនូវវិវភាពនិងស្មារតីរឹងប៉ឹងរបស់ នង-សួន ក្នុងការធ្វើបដិវត្តន៍ នូវសេចក្តីក្លាហានរបស់ នង-សួន នាសមាជពិសេសនៅវាលមេរុ ដែល នាំឲ្យ នង-សួន ជាប់គុករហូតមកដល់ឆ្នាំ ១៩៧០។ នៅល្ងាចថ្ងៃដដែល បងប្អូននៅក្នុងភូមិបានរៀបចំ ម្ហូបចំណីដល់ល្បឿងឲ្យ «សមមិត្ត» នង-សួន និងយើងទាំងអស់គ្នា, មិត្ត ចាន់ ប្រធានមន្ទីរដឹកនាំបាន

ប្រាប់យើងថា, “ប្រហែលជា ៤-៥ ថ្ងៃទៀត មិត្តនឹងបានចេញដំណើរទៅ «អង្គការលើ» ។ ខ្ញុំបានវាយទូរលេខទៅជំរាបអង្គការលើពីរឿងមិត្តរួចហើយ” ។

ខ្ញុំភ្ញាក់ព្រើតកាលបើឮមិត្តបានប្រាប់ថា, «មានវាយទូរលេខ» ព្រោះខ្ញុំមិនបានចាប់ភ្លឹកថា អង្គការខ្មែរក្រហមគេយកចិត្តទុកដាក់នឹងខ្ញុំដល់ថ្នាក់នេះ។

នៅថ្ងៃបន្តបន្ទាប់មកទៀត យើងចាប់ផ្តើមជួបយៀកកុំនយៀកណាមខាងជើងឆ្លងកាត់ភូមិជាញឹកញាប់ មានដឹកអង្ករ បន្លែ មាន់ទា និងដឹកគ្រាប់កាំភ្លើងត្បាល់តាមកង។ ជួនកាលមានឃើញពួកវាមិនដែលដើរកាត់ភូមិទេ មានតែក្រុមសេដ្ឋកិច្ច ជាអ្នកដើរចេញចូលរកទិញស្បៀងតាមភូមិ។

ពេលឃើញជនបរទេសសត្រូវឈ្នានពាន យើងក៏នឹកឃើញដល់វាសនាស្រុកទេស ដល់ឯករាជ្យរបស់ប្រជាជាតិ ដល់វិនាសកម្មរបស់ប្រជារាស្ត្រចំនួន ៣ ឆ្នាំកន្លងមកហើយ ។ល។

ចុះខ្មែរក្រហម?... នេះហើយជាចំណោទ!!!

ថ្ងៃទី ៧ និង ៨ ឧសភា មិត្តបានបានជូនដំណើរ នង-សួន ឡើងទៅលើ (អង្គការលើ)។ ថ្ងៃ ៨ និង ៩ ឧសភា ភ្ញៀវបង្ក្រាវខ្លាំងលាយនិងខ្យល់ព្យុះធំ ទឹកដក់សសាចពាសពេញស្រែ។ អាម្មណ៍រសាប់យើងវិលវល់នឹកដល់ការសប្បាយ និងសេចក្តីសុខសាន្តនៅក្រោមដំបូលគ្រួសារដឹកកំក្រា ដែលយើងធ្លាប់ជួបប្រទះពីដើមរៀងមក។ ចំពោះយើង សេចក្តីសុខលាយនិងការភ្លើតភ្លើនរបស់យើងក្នុងមួយរយៈពេល ហាក់ដូចជាអំពើក្បត់មួយចំពោះប្រជាកសិករ ដែលកំពុងរងទុក្ខវេទនាដោយសារសង្គ្រាម។ យើងគួរតែហ៊ានធ្វើអ្វីមួយជាវិភាគទាន ក្នុងការបំបាត់សង្គ្រាមនេះ។

សេចក្តីសំរេចចិត្តរបស់យើងក្នុងការចូលទៅក្នុងជួរ «បក្ស» អាចឲ្យមិត្តភក្តិរបស់យើងបកស្រាយច្រើនបែបច្រើនយ៉ាងណាស់មកលើរូបយើង។ ឬមួយគេចាត់ទុកយើងជាអ្នកផ្សព្វផ្សាយនិយមជាពួកគួតលីលា ជាក្រុមប្រលោមលោកនិយម (Les romantistes) ព្រោះថាខ្លួនឯងអាច «ទូលផែនដី» ឬទេ? ឬមួយគេអាចចាត់ទុកយើងថា ជាពួកសីហនុនិយម? ឬមួយគេចោទយើងថាជាកុម្មុយនិស្ត?

ចំពោះយើង យើងសុខចិត្តនៅស្ងៀមជាជាន់ស្រដៀង

នៅថ្ងៃទី ៩ ឧសភា យន្តហោះ គេ-២៨ ២គ្រឿង មកទំលាក់គ្រាប់បែកនៅខាងជើងវត្តកាត់ភ្នក។

ថ្ងៃទី ១០ ឧសភា... ការអជ្ជកូននិងរើរវាយញាំញីយើងកាន់តែខ្លាំងឡើងៗ ។ យើងគ្មានសៀវភៅមើលកំសាន្ត គ្មានកាសែត។ យើងដាច់ការទាក់ទងពីខាងក្រៅ ពីភ្នំពេញ។ មួយថ្ងៃៗ យើងស្តាប់ដំណឹងតែតាមវិទ្យុភ្នំពេញ ប៉េកាំង វ៉ាស៊ីនតោន។

ដំណឹងថាគ្រងភ្នំពេញទទួលការវាយប្រហារដោយគ្រាប់កាំភ្លើងត្បាល់ និងគ្រាប់រ៉ុក្កត 122 mm. ចំនួន ១៥៥ គ្រាប់នៅដើមខែឧសភា ធ្វើឲ្យយើងរន្ធត់ញាប់ញ័រខ្លាំង។

នៅល្ងាចថ្ងៃទី ១០ ឧសភា មិត្ត ម៉ាន់ ភូឈ្មយមិត្ត បានយកសំបុត្រមួយមកបង្ហាញយើង។ ក្នុងលិខិតនោះ ស្នងការនយោបាយតំបន់ ៣៣ (មិត្ត សាវ៉ា-វិន, អតីតសាស្ត្រាចារ្យមជ្ឈមសិក្សា) បាន «ស្នើ» ឲ្យមិត្ត ម៉ាន់ នាំយើងទៅជួបនឹងគេនៅវេទិកាកិត្តិយស នៅវេលាម៉ោង ៦ ល្ងាច។ នៅល្ងាចថ្ងៃ ១០ ឧសភានោះ គណៈរណសិរ្សតំបន់ ៣៣ បានចាត់ចែងរៀបចំមីទាំងមួយយ៉ាងធំ នៅក្បែរវត្តកាត់ភ្នក ត្រង់សាលារៀនបឋមសិក្សាចាស់។

យើងបានចូលរួមមីទាំងនឹងគេដែរ តែមិត្ត ម៉ាន់ យើងមិនដឹងជាមានចេតនាបែបណា ពុំបាននាំយើងទៅជួបអ្នកដឹកនាំខ្មែរក្រហមនៅវេទិកាកិត្តិយសទេ។

យើងមានការចាប់អារម្មណ៍ជាខ្លាំងទៅលើមីទីននេះ។ មនុស្សប្រមាណជាង ១ ម៉ឺននាក់ រួមទាំង «ប្រជាជន» ទាំង «កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធប្រជាជនរំដោះជាតិកម្ពុជា» ទាំងព្រះសង្ឃ ទាំងក្របខណ្ឌ ខ្មែរក្រហម (កម្មាភិបាល) ប្រដាប់ដោយសម្លៀកបំពាក់ខ្មៅ បានចេញមកពីគ្រប់ទិសទី ហែជាកូនកាន់ ទង់ក្រហម និងបង្កាបក្រហមតំរង់មកកាន់ឆ្នោសាលារៀន។ ក្រុមនារីឈរនៅជួរខាងមុខក្បែរវេទិកា។ នៅ មុខវេទិកា មានសង់តួប មីក្រូ ដាច់ឆ្ងាយពីគ្នា។ ខាងក្នុងវេទិកាមានកៅអីប្រមាណ ២០០ តំរៀបជាជួរ។

ដំបូង អារម្មណ៍របស់យើងបាញ់ផ្ដោតទៅលើពាក្យស្លោកនៅលើបង្គោលក្រហម។ បណ្ដាបង្គោល ច្រើន យើងឃើញមានតែបង្គោលក្រហមមួយទេដែលចែងថា, «ជយោ! រណសិរ្សរួបរួមជាតិកម្ពុជា ដែល មានសម្តេច នរោត្តម-សីហនុ ព្រះប្រមុខរដ្ឋជាប្រធាន» ក្រៅពីនេះ គ្មានបង្គោលណាមួយនិយាយ ពីស្តេចសីហនុឡើយ។ ពាក្យស្លោកកាត់ច្រើន បញ្ជើចបញ្ជើពីរីកាពរបស់ប្រជាជន និងកងកម្លាំង របស់គេ ដូចជា:

- «ជយោ! កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធប្រជាជនរំដោះជាតិកម្ពុជាដ៏មានជ័យ»
- «ប្តេជ្ញាគាំទ្រការតស៊ូដ៏អង្រែអាចក្លាហានរបស់ប្រជាជន»
- «ជយោ! រដ្ឋអំណាចប្រជាជន!»
- «ប្តេជ្ញាកំចេចក្រពត្តិអាមេរិកាំង និងបរិវារវាឲ្យអស់ពីទឹកដីកម្ពុជា លាវ វៀតណាម»
- «ជយោ! យុទ្ធសាមគ្គីនៃប្រជាជនខ្មែរ លាវ និងវៀតណាម»។ល។

ដោយឃើញបង្គោលសំដែងពរស្វាគមន៍ចំពោះលោក ហ្វី-យន់ ទើបយើងដឹងថាលោក ហ្វី-យន់ ច្បាស់ជាមកជាអធិបតីក្នុងពិធីនេះ។

យើងខិតខំផ្សំរកមើល ក្រែងមានយៀកកុងយៀកណាមខាងជើងមកចូលរួមក្នុងពិធីបុណ្យ មីទីននេះ តែយើងរកមើលពុំមានម្នាក់សោះ។

ភ្លើងអគ្គិសនីបានបំភ្លឺព្រាងព្រាត ហាក់ដូចជាពុំមែនជាជនបទ។ នៅក្បែរវេទិកា គេបានរៀបចំ លេណដ្ឋានមានគំរូមួយយ៉ាងមាំមួនសំរាប់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម។ នៅជុំវិញទីធ្លាសាលាមានគេដឹកលេណ- ដ្ឋានតូចៗ យ៉ាងច្រើនសំរាប់ទស្សនិកជន។ ក្រុមឲ្យសញ្ញាថាមានយន្តហោះ បណ្ដាក់គ្នានៅជុំវិញបរិ- វេណសាលា។ ពេលឮសូរកញ្ជ័រ ភ្លើងអគ្គិសនីត្រូវពន្លត់ បារីមិនត្រូវជក់។

នៅម៉ោង ៨ យប់ យើងឮប្រធានគណៈកម្មការរៀបចំមីទីនស្រែកជ័យយោសជូនពរដល់លោក ហ្វី-យន់ មានសំដីថា៖ «ជយោ! មិត្ត ហ្វី-យន់ បុត្រដ៏ឆ្នើមរបស់ប្រទេសកម្ពុជា»។ ស្ទើរទះដៃលាន់ឮ ប្រាប់។ ព្រមជាមួយនោះទស្សនិកជនក៏ក្រោកឈរស្រឡើង អើតរកមើលលោក ហ្វី-យន់។ យើងភ្ញាក់ ព្រើតកាលបើឃើញលោក ហ្វី-យន់ ទាំងសាច់ទាំងឈាមលើកដៃទទួលការអបអរសាទរនៅជួរខាង មុខវេទិកា។

បន្ទាប់ពីសុន្ទរកថារបស់ប្រធានចាត់ចែងបុណ្យមីទីនមក លោក ហ្វី-យន់ ក៏បានឡើងថ្លែង សុន្ទរកថាយ៉ាងរឹងដោយឥតព្រាងទុក អស់រយៈពេលប្រហែល ៣ ម៉ោង។ លោក ហ្វី-យន់ បានសង្កត់ ហើយសង្កត់ទៀតថាជំហររបស់គេ គឺ «មិនចរចា មិនសំរុះសំរួល មិនរាថយ» គេប្រយុទ្ធជាមួយបានជ័យ ជំនះជាស្ថាពរ ទោះជាត្រូវឆ្លងការលំបាកវេទនាយ៉ាងណាក៏ដោយ។ គេប្រកាន់ជំហរ “ឯករាជ្យម្ចាស់ការ ខ្លួនទីតាំងខ្លួន” ជាធំ តែគេ «ក៏ត្រូវរួមសាមគ្គីជាមួយប្រជាជនលាវនិងវៀតណាម ក្នុងការដេញចេញក្រពត្តិ អាមេរិកាំងចេញពីឥណ្ឌូចិន»។

បន្ទាប់ពីសុន្ទរកថាលោក ហ្គី-យន់ មក, ព្រះសង្ឃ, «កម្មាភិបាល» ខ្មែរក្រហម, មេបញ្ជាការ កងទ័ពស្នងការនយោបាយព្រមទាំងតំណាងខ្មែរក្រហម, មេបញ្ជាការកងទ័ពស្នងការនយោបាយ ព្រម ទាំងតំណាងអណិកជនចិន-យួន ឡើងថ្លែងយោបល់គាំទ្រ «បដិវត្តន៍» របស់គេជាបន្តបន្ទាប់គ្នា ដែល តាមភាសារបស់គេហៅថា «ឡើងចាប់អារម្មណ៍»។

រាត្រីសិល្បៈបដិវត្តន៍របស់គេ បានកំរេងទស្សនិកជននិងកងទ័ពរហូតដល់ម៉ោង ៥ ក្លឹម

រហូតមកដល់ពេលនេះ យើងធ្លាប់អាមត្រចៀកនឹងពាក្យពេចន៍ខ្លះៗ របស់គេ និងភាសាមួយ បែបថ្មីរបស់គេ និងពាក្យយោសនាមូលបង្គាប់ទាំងទើងទិស មកលើរដ្ឋាភិបាល មកលើរបប សាធារណរដ្ឋ មកលើសង្គមនៅក្នុងពេញ ដែលពួកគេចាត់ទុកថាជា «សង្គមចាស់»។

ថ្ងៃ ១២ ទៅ ១៤ ឧសភា ១៩៧២ :

យើងធ្វើដំណើរចេញពីភូមិវាលល្បឿន នៅវេលាម៉ោង ៩ ព្រឹក ក្រោយពីការជំរុំប និងថ្ងៃដំ អំណរគុណបងប្អូនញាតិមិត្តជិតខាងដែលបានជួយឧបត្ថម្ភយើងយ៉ាងកក់ក្តៅអស់បីរវេលា ២២ ថ្ងៃ ក្នុង ការស្នាក់អាស្រ័យរបស់យើងនៅទីនេះ។ មន្ទីរនីសារបស់មិត្ត បាន បានចាត់ឲ្យសហការីរបស់គេម្នាក់ ជូនដំណើរយើង។ លើកនេះ យើងធ្វើដំណើរដោយទោចក្រយានឆ្ពោះទៅទិសខាងជើង តាមផ្លូវលំ ផ្លូវ រទេះគោ ឆ្លងកាត់ភូមិតូចនានា ដែលមានសភាពស្ងាត់ជ្រងំ។ យើងឃើញផ្ទះបាក់បែកចេះដោយ គ្រាប់បែក ដើមដូង ដើមត្នោតបាក់រលំដោយគ្រាប់រ៉ឺក្រុត គុម្ពបូស្សី ដើមស្វាយស្វិតស្រពោនព្រម ដោយគ្រាប់ណេប៉ាល់។ គឺជាទិដ្ឋភាពសង្គ្រាមគួរឲ្យខ្លាចផ្សា។

យើងបានមកដល់ភូមិច្រាំងចោតវេលាម៉ោង ១ កន្លះរសៀល បានចូលទៅសំរាកក្នុងជំរកកង ឈូប និងក្រុមអ្នកនាំសារដែលសង្ឃឹមប្របនឹងមាត់អូរ ក្រោមព្រៃឈើស៊ីបទ្រុប នៅខាងត្បូងភូមិចំងាយ ប្រមាណ ៣០០ ម៉ែត្រ។ យើងស្រស់ស្រូបបាយកញ្ចប់ដែលយើងយកមកជាប់នឹងខ្លួន។ នៅទីនេះ យើង បានជួបនឹងយុទ្ធជនរណសិរ្ស ៣ នាក់ទៀតដែលធ្វើដំណើរពីស្ពាន-កោះធំ ឆ្ពោះទៅអមលាំង។ មានយុវ ជនពីរនាក់ដែលទើបនឹងចុះមកពី «ខាងលើ» (អង្គការលើ) បានប្រាប់យើងថា គេមានរបសកកម្មមក ដឹកភ្នំនិងមកទទួលអស់លោក «ធំ»។ នៅម្ខាងផ្លូវជាតិលេខ ៤ ឯណោះ មានឡានកងដប់មួយមក ចាំទទួលលោក ហ្គី-យន់ និងសហការីរបស់លោកដែលបានចូលរួមក្នុងមីទីននៅកាត់ភ្នំ នាយប់ថ្ងៃ ១០ ឧសភា។

មិត្ត សន អ្នកនាំផ្លូវរបស់យើងព្រមទាំងមិត្តរួមដំណើរដទៃទៀតប្រហែល ១០ នាក់ បានមក ដល់វត្តពុទ្ធា ក្បែរផ្លូវជាតិលេខ ៤ នៅម៉ោង ៤ កន្លះរសៀល កងឈូប ៤-៥ នាក់បានទៅពិនិត្យផ្លូវ និងយាមនៅទីនោះ សំរាប់ធ្វើសញ្ញាឲ្យយើងឆ្លង។ នៅសងខាងយើងប្រហែល ៥ គ.ម. មានបន្ទាយកង ទ័ពសាធារណរដ្ឋយើង។

នៅម៉ោង ៥ កន្លះ យើងបានឆ្លងកាត់ផ្លូវជាតិលេខ ៤។ កងឈូបដើរមុខធ្វើសញ្ញាឲ្យយើងឈប់ ព្រោះផ្លូវរទេះមានបង្កប់មីន។ កងឈូបក៏គូសរង្វង់ហ៊ុំព័ទ្ធមីន និងធ្វើសញ្ញាឲ្យយើងដើរលើស្មៅវាងផ្លូវ ខ្សាច់។ ឆ្លងបានចំងាយប្រមាណ ៣០០ ម៉ែត្រ យើងក៏នាំគ្នាឡើងជិះកង បន្តដំណើរទៅមុខទៀត កាត់ តាមវាលស្រែ ឬឆ្លងអូរ។

នៅម៉ោង ៦ និង ១៥ នាទីល្ងាច យើងបានមកឈប់សំរាកនៅក្នុងវត្តគោករមៀត កូមិគោក រមៀត ជាកូមិចាស់សំបូរទៅដោយដើមដូង ដើមស្វាយ ចេក ស្វាយ ផ្ទះក្បែរជុំវិញ ជាច្រើនត្រូវបិទទ្វារ ចោល។ ក្រៅពីព្រះសង្ឃ ៦-៧ អង្គនៅក្នុងវត្ត កូមិមានសភាពស្ងាត់ជ្រងំ យើងអង្គុយសំរាកនៅប្រប មាត់ស្រះមួយ ដែលភ្ជាប់នឹងត្រពាំងបុរាណមួយយ៉ាងធំ។ រស្មីព្រះអាទិត្យស្រទន់ពណ៌មាសជះមកលើ កំពូលភ្នំពីរនៅខាងកើតយើង ធ្វើឲ្យយើងនឹកស្តាយដល់សេចក្តីសុខសាន្តដែលបានវិនាសផុតទៅ... ដោយសារសង្គ្រាម... ដោយសារមហិច្ឆតារបស់យួនកុម្មុយនិស្ត! វត្តអារាម ដើមដូងខ្ពស់លំលែមាន ចំណាស់ប្រហែល ៥០ ឆ្នាំ ដើមស្វាយមានគល់ប៉ុនកងរទេះ ត្រពាំង ៗលៗ ទាំងអស់នេះគឺជាព្រលឹងនៃ ជីវិតធ្លាប់សុខសាន្តរបស់អ្នកកូមិ! ជានិមិត្តរូបនៃព្រលឹងខ្មែរតែម្តង!

យប់ថ្ងៃ ១២ មក ១៣ ឧសភា យើងបានទទួលដំណើរនៅក្នុងជំរំ «និរសា» នៅខាងលិចកូមិ គោករមៀត ប្របនឹងមាត់ស្ទឹងព្រៃរមៀត។ ព្រឹកថ្ងៃ ១៣ ឧសភា យើងបន្តដំណើរទៅមុខទៀត កាត់តាម ព្រៃស្រោង វាលព្រេច។ យើងកំរជួបប្រទះកូមិជនបទអ្នកស្រុកណាមួយនៅតាមផ្លូវលំ។ នៅម៉ោង ២ កន្លះរសៀល យើងបានមកដល់កូមិតោងម៉ោង (ឬតោងហោង?) ដែលមានចំងាយ ៧០ គ.ម. ពីថ្នល់ ជាតិលេខ ៤ ។ នៅតាមផ្លូវ យើងបានជួបប្រទះយៀកកុង-យៀកណាមខាងជើងដឹកជញ្ជូនហិបត្រាប័ តាមដំរី ឬឡានកងដប់ ហ្សូ អ៊ឹម សេ (GMC)។ ចាប់ពីកូមិតោងម៉ោងទៅ យើងជិះឡានកងដប់យៀក ណាមខាងជើងឆ្ពោះទៅស្រុកអមលាំង។ នៅខាងឆ្វេងយើង ភ្នំខ្ពស់បានលេចរូបរាងត្រដែត។ គឺជាជំរក យុទ្ធសាស្ត្ររបស់ខ្មែរក្រហមតាំងពីយូរយារណាស់មកហើយ។

នៅព្រឹកថ្ងៃ ១៤ ឧសភា យើងចេញដំណើរដោយកង់ពីស្រុកអមលាំងឆ្ពោះទៅទិសខាងត្បូង តាមថ្នល់ខេត្ត (Route Provinciale)។ នៅតាមផ្លូវ យើងបានជួបមនុស្សម្នាជាច្រើន ជាយុទ្ធជនខ្មែរក្រហម ឬ ពួក «អង្គការ» ចុះឡើងទៅមកអមលាំងមិនដាច់។ ទាំងអស់គ្នាសុទ្ធសឹងតែស្លៀកពាក់ខ្មៅ មានបង្ក-ក ក្រមាដូចគ្នា។

នៅវេលាម៉ោង ២ រសៀល យើងបានមកដល់វត្តពោធិ៍។ នៅម៉ោង ៤ យើងចូលមកដល់កូមិ តាំងខ្មៅ ក្នុងសង្កាត់ពាមប្រាំបីមុម ស្រុកកំពង់ត្រឡាច ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង។ មិត្ត សន បាននាំយើងចូលទៅ សំរាកក្នុងមន្ទីរនិរសានៃតំបន់ ៣០៥ ហើយបានប្រាប់យើងថា យើងមកដល់គោលដៅហើយ។ យើង បានប្រាប់និរសានៅទីនោះថា យើងមានលិខិតមួយត្រូវយកទៅជូនមិត្ត «ហង់» មន្ទីរ ៣០៥ ដោយ ផ្ទាល់។ មិត្តនិរសាគេមិនឲ្យយើងទៅជួបមិត្ត ហង់ នោះផ្ទាល់ទេ គេទទួលយកលិខិតពីយើងទៅជូនមិត្ត ហង់។ យើងនៅរង់ចាំអស់រយៈពេលជិតមួយម៉ោង រួចទើបឃើញមិត្តនិរសានោះវិលត្រឡប់មកវិញ ហុចកូនសំបុត្រមួយទៅឲ្យមិត្ត សន។ អ្នកនាំផ្លូវយើងសើចញញឹមញីព្រម បង្ហាញកូនសំបុត្រនោះមក ឲ្យយើងអាន មានអក្សរតែមួយបន្ទាត់មានសេចក្តីថា, “សូមបង នាគ លែលករៀបចំកន្លែងឲ្យបាន សមរម្យដល់មិត្តបញ្ញាជន... ពីក្រុងផង ព្រោះខ្ញុំគ្មានមធ្យោបាយ”។ មិត្ត សន បន្ថែមថា “បងមាន សំណាងហើយ ដោយបានមន្ទីរសេដ្ឋកិច្ចការរៀបចំទទួលផ្ទាល់”។ មិត្តសន ក៏បាននាំយើងទៅកាន់មន្ទីរ មិត្ត «នាគ» (ឈ្មោះបដិវត្តន៍) ដែលនៅប្របមាត់ស្ទឹងខាងលិចវត្តតាំងខ្មៅ។

ពេលចូលទៅដល់ យើងបានជួបប្រទះនឹងយុវនារីមួយក្រុមកំពុងប្រជុំ «រៀនសូត្រនយោ បាយ» នៅក្រោមដើមចំបក់មួយដ៏ធំ។ មានតុមួយវែងសំរាប់ជាកន្លែង «ហូប» បាយផង ជាកន្លែងប្រជុំ ផង។ មិត្តនារីទាំងអស់នេះជាក្រុមកាត់ដេរ។ បន្តិចក្រោយមក យើងឃើញកូនចៅចិនម្នាក់ រូបស្អាតបាត

ដើរតំរង់មករកចាប់ដៃយើងដោយទឹកមុខញញឹមរាក់ទាក់មិត្ត នាគ បានសាកសួរសុខទុក្ខ និងសុំ
ទោសយើងដោយពុំបានយកឡានទៅទទួល។ គេបានបញ្ជាក់ទៀតថា បានទទួលទូរលេខមួយពីមិត្ត
ចាន់ ស្តីពីវត្តមានរបស់យើង។ មិត្ត នាគ នេះគឺគ្មាននរណាក្រៅពីលោក សៀង-ប្រាក់សៃ អតីតវិស្វករ
និងអតីតនាយកក្រសួងសុរិយោដីនោះទេ។

នៅទីនេះជាដំបូង យើងបានទទួលកិត្តិយស និងការថ្នាក់ថ្នមពីសំណាក់មិត្ត នាគ គឺយើងមាន
វាសនាបានស្រស់ស្រាយហ្វូងក្រោយដោះគោ យូរៗ ម្តងៗ មិត្ត នាគ ឲ្យបញ្ជាទៅមិត្តនារីកាត់ដេរទាំងនោះ
ឲ្យរៀបចំម្ហូបអាហាររបស់យើងដោយឡែកៗ ក្រោយមក យើងទទួលបានចូលរួម «ហូប» បាយទឹកជាមួយ
មិត្តឯទៀតៗ ដោយមានម្ហូបតែមួយមុខដូចគ្នា។

ថ្ងៃ ១៤ រាល់ ២៦ ឧសភា :

មិត្ត នាគ បានប្រគល់អង្រឹងនីឡុងថ្មីមួយមកឲ្យយើង ហើយទូន្មានយើងឲ្យរក្សាការសំងាត់ គឺ
លាក់ឈ្មោះដើម មុខងារ ស្រុកកំណើតរបស់យើងកុំឲ្យនរណាដឹង លើកលែងតែអង្គការថ្នាក់លើ។

នៅថ្ងៃ ១៥ ឧសភា រវលាម៉ោង ៧ យប់ លោក ហ៊ូ-យន់ ជាអង្គមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃទទួលបន្ទុក
រៀបចំជនបទនិងសហករណ៍ ដែលយើងបានជួបម្តងហើយនៅជិតស្រុកបរសៃត បានចូលទៅសាក
សួរសុខទុក្ខយើង ជាមួយវរជនម្នាក់ទៀតឈ្មោះ សុខ-ធួក មានងារជាអនុរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសន្តិសុខជាតិ
ក្នុងរដ្ឋាភិបាលរណសិរ្សរបស់សីហនុ និងជាប្រធានក្រុមភាគពិសេស (មន្ទីរ ៣០៥)។

នៅថ្ងៃទី ១៥ ឧសភាដែលរវលាម៉ោង ៤ រសៀល យើងបានជួបសន្ទនាលេងជាមួយសមាជិក
នៃមន្ទីរយោសនាការក្រុមភាគពិសេសចំនួន ៧ នាក់ទៀត គឺមិត្ត ឈុន-សុខង្រួន ជាវិស្វករមានឈ្មោះ
ក្រៅហៅ «សោម» មិត្ត សៀក-តិកតាយ ហៅ ថន អតីតសាស្ត្រាចារ្យមជ្ឈមសិក្សាបឋមក្រុម និងមិត្ត
ខៀន-កីកាន ហៅ វិន អតីតគ្រូបង្រៀន។ ក្នុងថ្ងៃដែល មិត្ត ម៉ែន-នីថូ ហៅ ជន អតីតវិស្វករខាង
អគ្គិសនី បានចូលទៅជួបរាក់ទាក់ជាមួយយើងផងដែរ។ នៅមន្ទីរសេដ្ឋកិច្ចភាគនេះ យើងតែងបានជួប
កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមជាច្រើនរូបទៀត ដែលជាអតីតរដ្ឋការ អតីតនិស្សិតនៅក្រុងភ្នំពេញ។ គេពុំទាន់
ប្រគល់ភារកិច្ចអ្វីឲ្យយើងធ្វើទេ មួយថ្ងៃៗ យើងរាល់តែទទួលភ្ញៀវ និងអានឯកសារផ្សេងៗ ដែលមិត្ត
នាគ បានប្រគល់មកឲ្យយើង មានទស្សនាវដ្តីរណសិរ្ស កាសែត «ពលករបដិវត្តន៍» កាសែត «ប្រជា-
ជនបដិវត្តន៍» ជាដើម។ យើងកាន់តែអង្រួនខ្លាំងឡើងៗ ព្រោះយើងគ្មានសេរីភាពចេញដើរតាមក្រុមជិតៗ
ខាងបានទេ។

នៅក្នុងក្រុមនេះ គេបាននិយាយប្រាប់យើងថា លោក ចេង-សាយុប៊ិន នៅឆ្ងាយពីយើង
ប្រហែល ៥០០ ឬ ៦០០ ម៉ែត្រប៉ុណ្ណោះ គឺនៅក្នុងតាំងខ្មៅ ប៉ែកខាងកើត។ គាត់រស់នៅជាមួយប្រពន្ធកូន
របស់គាត់ក្នុងក្រុមអ្នកស្រុកៗ «អង្គការ» ជួយចិញ្ចឹមគ្រួសារលោក ចេង-សាយុប៊ិន តែពុំទាន់ហ៊ាន
ប្រគល់ភារកិច្ចអ្វីមួយឲ្យគាត់ទេ។

នៅថ្ងៃ ២១ ឧសភា រវលាម៉ោង ៦ ល្ងាច មិត្ត នាគ បាននាំយើងទៅចូលរួមបាយទឹកជាមួយ
លោក ហ៊ូ-យន់ នៅមាត់ស្ទឹង។ គឺនៅពេលនេះហើយ ដែលយើងបានជួបមិត្ត ហង់ (យើងស្រាវជ្រាវ
រកឈ្មោះដើមនិងមុខងាររបស់ពុំលេចសោះ)។ អនុប្រធានក្រុមភាគពិសេស លោក រស់-ជាទ្វេ ហៅ

ជាតិ លោក ជួន-អេង ហៅ នី (អតីតវិស្វករ) លោក កុយ-អុំ ហៅ ទីប (ធ្វើការនៅអយស្ម័យយាន កម្ពុជា) និងស្នូលខ្មែរក្រហម ៣-៤ នាក់ទៀតដែលយើងពុំស្គាល់ឈ្មោះ ប្រពន្ធលោក សៀង-ប៉ៅសៃ ប្រពន្ធមិត្ត ហង់ និងមិត្តនារីកាត់ដេរជាអ្នកចាត់ចែងរៀបចំម្ហូបចំណីពិសេសនេះ។

លោក ហ៊ុយ-យន់ មានអង្គរក្សម្នាក់ជាខ្មែរលើនៅរតនគីរី ដើរតាមការពារជានិច្ច។

នៅថ្ងៃទី ២២ ឧសភា យើងបានជួបពិភាក្សាជាមួយលោក ធុច-រិន ហៅ គ្រិន អតីតសាស្ត្រា- ចារ្យរមធម្មសិក្សា ជាប្រធានមន្ទីរវប្បធម៌នៅភូមិភាគនិរតីទិស ដែលមានទីតាំងនៅក្បែរទីរួមស្រុកអម លាំង។ ដោយសារម្ហូបចំណីមិនគ្រប់គ្រាន់ និងដោយសារយើងរស់នៅក្រោមដើមឈើស៊ុបទ្រុបទាំង យប់ថ្ងៃ សុខភាពរបស់ខ្ញុំកាន់តែទ្រុឌទ្រោមបន្តិចម្តងៗ។ ភាពទំនេរគ្មានការធ្វើរឹតតែធ្វើឲ្យយើងអជុំរក ខ្លាំងឡើងៗ។ ម្យ៉ាងទៀត និន្នាការនយោបាយតាមគន្លងចិនក្រហម និងផ្តាច់និរតីត្រូវនិយមហួសហេតុ របស់ស្នូលខ្មែរក្រហមភាគច្រើនរឹតតែធ្វើឲ្យយើងស្រងាកចិត្តយ៉ាងខ្លាំង។ ការជួបពិភាក្សាជាហូរហែជា មួយ «ស្នូលខ្មែរក្រហម» ក៏រឹតតែធ្វើឲ្យយើងអស់សង្ឃឹមថាខ្មែរខាងណោះ និងខ្មែរខាងណោះ ប្រហែល ជាពុំអាចធ្វើការចរចាសំរុះសំរួលគ្នាកើតទេ បន្តិចម្តងៗ យើងកាន់តែយល់នូវឥរិយាបថពិតប្រាកដ របស់ខ្មែរក្រហម។

សំនួរទាំងអប្បបរមាណ ដែលយើងរកចម្លើយពុំឃើញមានសមហេតុសមផល ឥឡូវឡើង ចូលមកប្រឡូកក្នុងចម្លើយទាំងនោះហើយ។ ចំពោះយើង យើងប្រកាន់ជំហរតែមួយរបស់យើង គឺ៖ «សង្គមខ្មែរនឹងលទ្ធិកុម្មុយនិស្ត» មិនស៊ីសង្វាក់គ្នាទេ យើងធ្លាប់ល្បួងធ្វើការត្រិះរិះខ្លះៗ មកហើយ ទៅ លើទំនាស់ធំៗ រវាងសង្គមជាតិខ្មែរនឹងលទ្ធិក្រហមនេះ។

ថ្ងៃ ២៦ ឧសភា រាល់ថ្ងៃ ៣ មិថុនា ១៩៧២ :

នៅល្ងាចថ្ងៃ ២៦ ឧសភា មិត្ត នាគ បានប្រាប់ឲ្យយើងរៀបចំឥវ៉ាន់ ដើម្បីទៅចូលរួមក្នុងមហា សន្និបាតបញ្ញវន្តនឹងគេ។ យើងបានទទួលមុន ១, ខោអាវខ្មៅ ១ សំរាប់ និងស្បោង (Sac à dos) ខ្មៅ ១ ពីមិត្ត នាគ។ នៅវេលាម៉ោង ៥ ល្ងាច លោក រស់-ជាទ្វេ មកនាំយើងទៅចូលរួមក្នុងមហាសន្និបាត ដែលនឹងធ្វើឡើងនៅក្នុងសាលារៀន «នយោបាយ» នៅខាងជើងតាំងខ្មៅ។ នៅទីនោះ យើងបានជួប សន្ទនាជាមួយវេជ្ជសំខាន់ៗ ជាច្រើនដែលបាត់ខ្លួនពីក្រុងភ្នំពេញ។ ទ្រង់ នរោត្តម ភូរិស្សរា ដែលកំពុង ឈរនិយាយជាមួយលោក ហ៊ុយ-យន់ បានសុំមកចាប់ដៃយើងមុនគេ។ បន្ទាប់មក យើងក៏សំដែងការគួរ សមចំពោះ «សមមិត្ត» ឯទៀតៗ មានជាអាទិ៍លោកវេជ្ជបណ្ឌិត ជួន-ជឿន និងភរិយា, លោកវេជ្ជ បណ្ឌិត ឌី-ផុន ហៅ ធុក, លោក យឿង-កាអុន, លោក កោត-ឆាយ ហៅ ណាង, លោក ធុច-រិន ហៅ គ្រិន, លោក ម៉ែន-នីថូ ហៅ ជន, លោក ជួន-អេង ហៅ ទី, លោក ចន្ទ-បុព្វ ហៅ ខុម (អតីត ចៅក្រម), លោក យូ-ថាន ហៅ ផល (អតីតសាស្ត្រាចារ្យ), លោក សៀក-តិកឆាយ ហៅ ថន, លោក ស្រី-ដួង ហៅ ខែ (វិស្វករ), លោក ខៀន-ភីកាន ហៅ រិន (គ្រូបង្រៀន) និងពួកបញ្ញាជនដទៃទៀត ដែលមានទាំងអស់ប្រហែល ៥០-៦០ នាក់។

នៅជុំវិញសាលារៀននយោបាយ គេមានសង់រោង ៥-៦ សំរាប់ធ្វើជាកន្លែងដំណែកនិងរោង បាយធំមួយ មិត្តនារីមួយក្រុមទទួលការរៀបចំម្ហូបចំណី និងថ្នាំសង្កូវសំរាប់ពួកបញ្ញាជនទាំងអស់។ គេបានរៀបចំកម្មវិធីដូចតទៅ គឺ៖ រាល់ពេលព្រឹក

- ម៉ោង ៦ និង ៣០ នាទី : ស្រស់ស្រូបបបរ ឬបាយ
- ម៉ោង ៧ ដល់ម៉ោង ១១ : ប្រជុំពិភាក្សាក្នុងសាលារៀន
- ម៉ោង ១១ និង ៣០ នាទី : បាយថ្ងៃត្រង់
- ម៉ោង ១៤ ដល់ម៉ោង ១៧ : ប្រជុំពិភាក្សាក្នុងសាលារៀន
- ម៉ោង ១៧ និង ៣០ នាទី : បាយល្ងាច
- ម៉ោង ២០ ដល់ ២១ ឬ ២២ : ប្រជុំធ្វើការទិតៀន និងស្វ័យទិតៀន តាមពួក

និមួយៗ ដែលគេហៅថា ប្រជុំជីវភាព។

កិច្ចការសន្និបាតនេះ រៀបចំឡើងដោយគណៈកម្មការរណសិរ្សក្រុងភ្នំពេញ ដែលមានសមាសភាពដូចតទៅ :

- ១- នរោត្តម-ភូមិស្រូវ ហៅ កែន : ប្រធាន
- ២- វេជ្ជបណ្ឌិត ជួន-ជឿន ហៅ ប៉ែន : អនុប្រធាន
- ៣- លោក រស់-ជាត្រា ហៅ ជាតិ : សមាជិក ទទួលបន្ទុកខាងសារពត៌មាន
- ៤- លោក ឆ័ន-អេង : សមាជិក តំណាងសហជីពកម្មករ និង ពលករ
- ៥- លោក កោត-ឆាយ : សមាជិក តំណាងនិស្សិត និង បញ្ញាជន
- ៦- អ្នកស្រី ខៀវ-ប៉ុណ្ណារី : សមាជិក តំណាងនារីប្រជាធិបតេយ្យ

ក្នុងកិច្ចការសេសរបស់ខ្មែរក្រហមនេះ មានការត្រួតត្រាកាន់កាប់ទឹកដីជុំវិញភ្នំពេញ និងក្រុង ភ្នំពេញ ដូចយោធាក្នុងកិច្ចការសេសរបស់យើងដែរ (RMS)។

នៅថ្ងៃ ២៧ ឧសភា វេលាម៉ោង ៧ ព្រឹក លោក រស់-ជាត្រា បានឡើងប្រកាសកម្មវិធីជូនអង្គ ប្រជុំស្តាប់ និងចាត់ចែងរៀបចំសមាជិកទាំងអស់ ជាពួកៗ រួចហើយក៏ផ្ទេរសំដីជូនទៅទ្រង់ ភូមិស្រូវ ទ្រង់ ភូមិស្រូវ ក្រោយពីបានថ្លែងសុំទុកថាស្វាគមន៍ និងជូនពរដល់ជោគជ័យនៃមហាសន្និបាតមក ក៏ ជូនសំដីទៅលោក ហ៊ុយ-យន់ តទៅទៀត។

នៅក្នុងមហាសន្និបាតបញ្ជីវន្តនេះ គេពុំបានប្រាប់ឲ្យដឹងជាមុននូវរបៀបវារៈទេ។ ដំបូងលោក ហ៊ុយ-យន់ បានធ្វើវិភាគទៅលើសភាពការណ៍ នៅក្នុងសាកលលោក ដែលអាចជះឥទ្ធិពលមកលើ «បដិវត្តន៍» របស់គេ។ គេធ្វើវិភាគនេះ តាមរបៀបវិភាគ ម៉ាក្ស៊ីស្តឡេនីនីស្ត (Méthode marxiste léniniste d'analyse des événements sociaux) ដែលពួកគេបានឲ្យតម្លៃថា មានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រ។

បន្ទាប់មក លោក ហ៊ុយ-យន់ មកធ្វើវិភាគទៅលើសភាពការណ៍ក្នុងស្រុក ទៅលើសម្ព័ន្ធភាពនិង យុទ្ធសាមគ្គីរវាងប្រជាជន លាវ-ខ្មែរ-វៀតណាម ជាពិសេសនៅលើសម្ព័ន្ធភាពរវាងយៀកកុង-យៀក ណាមខាងជើង និងខ្មែរក្រហម។ លោក ហ៊ុយ-យន់ បានបំភ្លឺអង្គប្រជុំពីជំហររបស់បដិវត្តន៍គេ (ខ្មែរ ក្រហម) នៅក្នុងស្រុកនិងលើឆាកអន្តរជាតិ។

នៅក្នុងស្រុក លោក ហ៊ុយន់ បានសារភាពថា នៅឆ្នាំ ១៩៧០-៧១ ពួកយៀកកុង-យៀកណាមខាងជើង (ខ្មែរក្រហមនិយមហៅមិត្តទី ៧ តាមជំហរទី ៣ បន្ទាប់ពីចិនប្រជាមានិត និងអាល់បាទី) បានលួចប្លន់ទ្រព្យសម្បត្តិអ្នកស្រុក ជិះជាន់លួចកាប់សម្លាប់ខ្មែរក្រហម ហើយគ្របសង្កត់ទៅលើកម្មា-កិបាលខ្មែរក្រហមមែន ព្រោះពេលនោះ កម្លាំងខ្មែរក្រហមនៅខ្សោយ ខ្វះអាវុធ គ្មានកងទ័ពមាំមួន។ ពួកយៀកកុង-យៀកណាមខាងជើង បានរឹបអូសសង្កត់សង្កិនយកមាសប្រាក់ប្រជាពលរដ្ឋជាច្រើន យកទៅចិញ្ចឹមពួកវា ដូចជានៅតំបន់ស្ពាន់-កោះធំ ជាដើម។ ទាល់តែមកដល់ចុងឆ្នាំ ១៩៧១ ទើបពួកខ្មែរក្រហម ឬខ្មែររំដោះ បានរើបំរះខ្លួនមកវិញបាន មិននៅក្រោមឥទ្ធិពលយៀកកុង-យៀកណាមខាងជើងទេ។

ឥឡូវនេះ យើងប្រកាន់ជំហរឯករាជ្យម្ចាស់ការ ខ្លួនទីតាំងខ្លួនជាធំ។ យៀកកុង-យៀកណាមខាងជើងត្រូវគោរពប្រជាជនខ្មែរជាដាច់ខាត គោរពអង្គការខ្មែរ ហើយជួយច្បាំងដេញច្រក្រតត្តិអាមេរិកាំង និងបរិវារវា។ នេះជាសំដីរបស់លោក ហ៊ុយន់។

ចំពោះសំណួររបស់ខ្ញុំមួយថា តើអង្គការមានការព្រួយបារម្ភខ្លះទេ ហើយរៀបចំវិធានការយ៉ាងណាដែរ ចំពោះទ័ពបរទេសយៀកកុង-យៀកណាមខាងជើងនៅក្នុងស្រុកខ្មែរ លោក ហ៊ុយន់ បានឆ្លើយថា អង្គការមានការព្រួយបារម្ភខ្លះដែរក្នុងរឿងនេះ តែអង្គការបានប្រុងប្រយ័ត្នជើងព្រលស្រេចបាច់អស់ហើយ។ លោក ហ៊ុយន់ បានលើកសរសើរជំហររបស់អង្គការបដិវត្តន៍របស់គេនៅលើឆាកអន្តរជាតិ ហើយមានការពោលថា បក្សកុម្មុយនិស្តចិន និងកូរ៉េ គេសុំរៀនសូត្រពីយើង (ខ្មែរក្រហម) ទៀតផង។

ចំឡើយនិងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់លោក ហ៊ុយន់ នៅតែធ្វើឲ្យយើងមិនអស់សង្ឃឹមនិងគ្មានជំនឿដដែល។

នៅថ្ងៃបន្តបន្ទាប់មកទៀត អង្គប្រជុំបានបើកឲ្យមានការពិភាក្សាប្តូរយោបល់គ្នាទៅវិញទៅមក និងលើកសំណួរផ្សេងៗ មកចោទ។ លោក កោត-ឆាយ បានធ្វើសេចក្តីវាយការណ៍មួយស្តីពីជោគជ័យនៃទ័ពគេ។ នៅល្ងាចថ្ងៃទី ២ មិថុនា ១៩៧២ លោក រស់-ជាត្រា បានរៀបចំនិងថ្ងែងសេចក្តីប្រកាសរួមមួយ ក្រោមចំណងជើងថា «សេចក្តីសំរេចចិត្តនៃមហាសន្និបាតបញ្ញាជនក្រុងភ្នំពេញ»។ នៅថ្ងៃដដែល វេលាម៉ោង ៦ ល្ងាច គេបានរៀបចំពិធីជប់លៀងបិទមហាសន្និបាត។

ខ្ញុំភ្លេចជំរាបថានៅថ្ងៃទី ២៩ ឧសភា លោក ជ័យ-ជុំ (វរមន្ត្រី) ដែលទើបនឹងចេញពីភ្នំពេញនៅថ្ងៃ ២៨ ឧសភា បានចូលរួមក្នុងមហាសន្និបាតនេះដែរ។

នៅរាត្រីទី ២ មិថុនា គេបានរៀបចំរាត្រីសិល្បៈមួយ សំដែងដោយក្រុមសិល្បៈភូមិភាគពិសេសមានរាំ អាវ៉ែយ ចំរៀង រឿងល្ខោនតូចៗ ។ នៅក្នុងរាំ អាវ៉ែយ ឬរឿងកំប្លែង យើងពិនិត្យឃើញនូវលក្ខណៈប្រពៃណី រូបខ្លឹមសារដដែលៗ គ្មានផ្លាស់ប្តូរដូចជា ចំរៀង «ពួកកងឈ្នួបយើង» រាំ «បង្កើតផល» កុមារឈានមុខ ។ល។ អាវ៉ែយត្រូវប្រៀនតាមពាក្យពេចន៍ដែលគេតែង និងចងក្រងឲ្យគ្មានការបំភ្លៃក្រៅទេ ជាខ្លឹមសារ គឺការបញ្ចេញបញ្ជីវណ្ណៈដែលត្រូវគេជិះជាន់ (Les exploités) មាន «កំហឹងឆាប់ឆេះ» ជានិច្ច។ លក្ខណៈទន់ភ្លន់ សន្តិភាព មនុស្សធម៌ ដែលមាននៅក្នុងខ្លឹមសារសិល្បៈបុរាណខ្មែរ បានប្រែក្លាយទៅជាយោរយោ ញាក់កន្ត្រាក់។ ស្តេចខ្មែរក្រហមប្រហែលមានចេតនាបញ្ចូល

ផ្នត់ «ម៉ាក្រិស្ត» ទៅក្នុងលំនាំបុរាណខ្មែរទេដឹង! យើងចាប់អារម្មណ៍ហាក់ដូចកំពុងទស្សនាបាចិន
កុម្មុយនិស្ត ឬបាចិនយៀកណាមខាងជើង! គួរឲ្យសង្វេគដល់ព្រលឹងខ្មែរ!!

□

□

□

វិធានការនៅតាមមន្ទីរ (ការិយាល័យ) ខ្សែរួកបាច

(ថ្ងៃ ៣ មិថុនា ១៩៧២ ដល់ថ្ងៃទី ១៥ មករា ១៩៧៣)

នៅថ្ងៃទី ៣ មិថុនា ១៩៧២ យើងត្រូវ «អង្គការ» ចាត់ឱ្យទៅធ្វើការនៅមន្ទីរវេយសនាការនិង វប្បធម៌នៅកូមិភាគពិសេស។ មិត្ត ឈុន-សុកង្គន អតីតវិស្វករ ជាប្រធានមន្ទីរវេយសនាការកូមិភាគ ពិសេសជំនួសលោក ជី-គីមអាន ដែលបានចងកសម្លាប់ខ្លួននៅដើមខែមេសា បាននាំយើងទៅកាន់កូមិ ស្រែអណ្តូង។ មន្ទីររបស់យើងស្នាក់នៅលើទួលមួយខ្ពស់ ជាកូមិចាស់ដែលគេបានបោះបង់ចោល នៅ ខាងលិចវត្តស្រែអណ្តូងចម្ងាយប្រមាណ ៥០០ ម៉ែត្រ ជាប់នឹងបរិវេណគោកខ្មោចស្រែអណ្តូង។ ពេល យើងចូលទៅដល់ សមាជិកដទៃទៀតមានការចាប់អារម្មណ៍យកចិត្ត ទុកដាក់នឹងយើងជាខ្លាំង។ ក្រុម របស់យើងមានសមាជិកទាំងអស់ ១៣ នាក់ ភាគច្រើនជាវិស្វករ និងជាបុគ្គលិកសិក្សាដែលនៅក្រោម ឧវាទលោក រស់-ជាទ្វេ ផ្ទាល់។ លោក រស់-ជាទ្វេ ជាវរជនទី ៣ នៅកូមិភាគពិសេស បន្ទាប់ពីមិត្ត សុក-ធុក និង មិត្ត ហង់ មក។ ប្រធានមន្ទីរបានណែនាំពន្យល់យើងពីវិន័យរបស់អង្គការ ពីរបបរបស់នៅ ក្នុងសមោហភាព ពីការកិច្ចប្រចាំថ្ងៃដែលយើងត្រូវបំពេញ សមាជិកទាំង ១៣ នាក់ ត្រូវចែកជា ៣ ពួក។ ប្រធានមន្ទីរចាត់តាំងសហការីណាដែលមានទឹកចិត្តស្មោះត្រង់នឹងអង្គការ មានជំហរនយោបាយរឹងប៉ឹង ជាងគេ ឱ្យធ្វើជាប្រធានពួក។ ពួកនីមួយៗ ត្រូវរួមប្រជុំមួយសប្តាហ៍ម្តង ដើម្បីតាមដានពិនិត្យជំហរគ្នា ទៅវិញទៅមក គេហៅថា «ប្រជុំជីវភាព» ឬប្រជុំធ្វើការទំនៀមនិងស្វ័យទិញទៀន។ គេនាំគ្នាសន្មតយក ល្ងាចថ្ងៃព្រហស្បតិ៍សំរាប់ «ប្រជុំពួក» និងល្ងាចថ្ងៃអាទិត្យសំរាប់ «ប្រជុំក្រុម» គឺប្រជុំ សមាជិកគ្រប់ ពួកទាំងអស់។

ទឹកផ្លែឈើ-ទឹកតាំង

មន្ទីរនីមួយៗ ត្រូវសង់ផ្ទះពីកូមិអ្នកស្រុក ក្បែរប្រភពទឹក មានស្ទឹង អូរ ត្រពាំង អណ្តូងជា ដើម នៅក្នុងព្រៃឈើស៊ីបទ្រូប និងនៅក្បែរវាលស្រែឡះណាមួយ។ គេសង់ជាខ្ទមស្លឹកទាបនឹងដីនៅ ក្រោមដើមឈើធំៗ មានខ្ទមសំរាប់ធ្វើជាកន្លែងសំរាកដំណេក ខ្ទមសំរាប់ជាផ្ទះបាយនិងខ្ទមផ្សេងៗទៀត សំរាប់ជាកន្លែងធ្វើការ។ នៅក្នុងមន្ទីរវេយសនាការកូមិភាគពិសេស មានពុម្ពអក្សរអង្គលីលេខ ម៉ាស៊ីន ទាញរ៉ូណេអូ ស្តង់ស៊ីលីទឹកខ្មៅរ៉ូណេអូ ឯកសារផ្សេងៗ ។ល។ នៅក្បែររោងធ្វើការ គេមានជីក បុងគរ (Bunker) និងលេណដ្ឋានតូចៗ ជាច្រើនសំរាប់ជ្រកនៅពេលយន្តហោះមកទំលាក់គ្រាប់បែក។ សមាជិក ទាំងអស់ព្រមទាំងប្រជាជនចាស់ក្មេង សុទ្ធចេះស្តាប់សំលេងយន្តហោះស៊ីនតែគ្រប់ជុន ដែលមានហោះ

ហើរនៅក្នុងទឹកដីខ្មែរ គ្រាន់តែពុសរឹតចម្ងាយ ក្មេងៗ អាយុប្រមាណ ១០ ឆ្នាំក៏អាចដឹងបានភ្លាមថាជា យន្តហោះសង្កេតការណ៍ ឬយន្តហោះទំលាក់គ្រាប់បែក គេ-២៨។

មន្ទីរសំរាប់កម្មាភិបាល (ក្របខ័ណ្ឌ) សំខាន់ៗ ច្រើនសង់នៅក្នុងព្រៃស្ងាត់ពីភូមិតូចៗ ដែលជា ភូមិបង្កើត ឬភូមិមូលដ្ឋានរបស់គេប្រមាណ ១៥០០ ម៉ែត្រ តាមការសង្កេត ទីតាំងរបស់គេច្រើននៅ ក្នុងព្រៃឈើក្រាស់ផង នៅក្បែរវាលស្រែតូចៗ ផង ដើម្បីលាក់កំបាំងកុំឲ្យយន្តហោះមើលឃើញ និង ដើម្បីឲ្យមានខ្យល់អាកាសចេញចូលបរិបូណ៌។

បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាបានបែងចែកតំបន់ដែលគេកាន់កាប់ ជាក្រុមភាគធំៗ ដូចតទៅ :

- ១- ភូមិភាគនិរតីទិស រួមបញ្ចូលខេត្តកំពត កោះកុង ក្រុងសីហនុ កំពង់សិលា តាកែវ កំពង់ឆ្នាំង កំពង់ស្ពឺ ឧដុង្គ និងខេត្តកណ្តាល ១ ភាគ។
- ២- ភូមិភាគបូព៌ាទិស រួមបញ្ចូលខេត្តក្រចេះ ស្វាយរៀង ព្រៃវែង កំពង់ចាម។
- ៣- ភូមិភាគពាយព្យទិស មានខេត្តកំពង់ធំ សៀមរាប ឧត្តរមានជ័យ បន្ទាយឆ្មារ។
- ៤- ភូមិភាគពោធិសាត់-បាត់ដំបង-ប៉ៃលិន។
- ៥- ភូមិភាគពិសេស (ទើបបង្កើតថ្មីនៅចុងឆ្នាំ ១៩៧១) សំរាប់ត្រួតត្រាតំបន់ជុំវិញភ្នំពេញ។

សព្វថ្ងៃនេះ ភូមិភាគពិសេសតាំងទីបញ្ជាការនិងទីចាត់ការរបស់ខ្លួន នៅក្នុងភូមិភាគនិរតីទិស ត្រង់ព្រំ ប្រទល់ខេត្តកំពង់ស្ពឺនិងកំពង់ឆ្នាំង ក្នុងសង្កាត់ពាមប្រាំបីមុម ប៉ែកខាងត្បូងក្នុងស្រុកកំពង់ត្រឡាច និង តាំងបុគ្គលិករដ្ឋបាលរបស់ខ្លះទៀតនៅក្នុងខេត្តកំពង់ស្ពឺ (ស្រុកបរសៃត) ក្នុងខេត្តកណ្តាល (ស្រុក កណ្តាលស្ទឹង-ស្រុកស្អាង-កោះធំ)

៦- ខេត្តព្រះវិហារ ស្ទឹងត្រែង មណ្ឌលគីរី និងខេត្តរតនគិរី ត្រូវបានគណៈមជ្ឈឹម (គណៈ កម្មការកណ្តាល) នៃបក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរគេបានកាន់កាប់ផ្ទាល់។ តាមផែនទីភូមិសាស្ត្រនិងយុទ្ធសាស្ត្រ យើងអាចយល់បានថា ហេតុដូចម្តេចបានជា <គណៈមជ្ឈឹម> គេសុខចិត្តកាន់កាប់ភូមិភាគទាំងអស់នេះ ផ្ទាល់។ ខេត្តទាំងអស់នេះជាមូលដ្ឋានយុទ្ធសាស្ត្រយ៉ាងធំ មានព្រំប្រទល់ជាប់ទៅនឹងយួន លាវ ថៃ។

ភូមិភាគនិមួយៗ មានចែកទៅជាតំបន់ ជាស្រុក ជាឃុំ ភូមិទៅទៀត។ លេខាធិការ ឬប្រធាន ភូមិភាគនិមួយៗ មានឥទ្ធិពលខ្លាំងណាស់ទៅលើភូមិភាគរបស់ខ្លួន។ គឺជាអ្នកទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុង ទៅលើអំណាចនយោបាយរដ្ឋបាល សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច និងយោធា «លេខាភាគ» «ប្រធានភាគ» នេះ សុទ្ធតែជាសមាជិកនៅក្នុង «គណៈមជ្ឈឹម» ផង និងជាសមាជិកនៅក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាលរួមជាតិ កម្ពុជា» (Le GRUNK) ផង។ គឺជាបញ្ជីវន្ត «ស្នូលខ្មែរក្រហម» ជើងចាស់ដែលធ្លាប់ «ជាប់នឹងចលនា កុម្មុយនិស្តខ្មែរ» ពីយូរមកហើយ ហើយជា «បក្សជនពេញលេញ» នៅក្នុងបក្សរបស់គេ។

នៅភូមិភាគនិរតីទិស វេជ្ជនៃខ្មែរក្រហមសំខាន់ៗ មានលោក ជូ-ជេត ជាប្រធានភាគនិងជាអនុ រដ្ឋមន្ត្រីនៃក្រសួងសុខាភិបាល, លោក កោត-តាយ ហៅ ណាង ជាស្នងការនយោបាយនៅក្នុងកងទ័ព និរតីទិស, លោក ធុច-រិន ហៅ គ្រិន (អតីតសាស្ត្រាចារ្យរួមសិក្សា) ជាប្រធានមន្ទីរវប្បធម៌ និង យោសនាការ, តាម៉ុក (ឈ្មោះបដិវត្តន៍) ជាមេបញ្ជាការកងទ័ពភូមិភាគនិរតីទិស។ ទីចាត់ការរបស់ គេនៅក្នុងតំបន់អមលាង។ នៅទីនោះ មានបោះពុម្ពផ្សាយកាសែតមួយឈ្មោះ «ប្រជាជនបដិវត្តន៍» ដឹក

នាំដោយលោក ធុច-វិន ផ្ទាល់ៗ តំបន់ភូមិភាគនិរតីទិសនេះ មានទំហំដំជាន់គេទាំងអស់ មានកំឡាំងទ្រព្យ
ខ្លាំងជាងគេ និងមាន «ក្របខ័ណ្ឌ» ដឹកនាំសំខាន់ជាងគេ។

តាមសេចក្តីរាយការណ៍របស់លោក កោត-ឆាយ ធ្វើជូនមហាសន្និបាតនៅចុងខែឧសភា
១៩៧២ ថាចំណាយក្នុងមួយខែៗ សំរាប់ភូមិភាគនិរតីទិស ឡើងដល់ជាង ២ លានរៀល សំរាប់បុគ្គលិក
រដ្ឋបាល និងយោធាខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបានក្នុង ១ ខែ ១៧៥ រៀល ក្នុងបុគ្គលិកម្នាក់ៗ។

ភូមិភាគពិសេស នៅក្រោមការត្រួតត្រារបស់លោក សុក-ធួក ហៅ វ៉ន មានងារជាប្រធាន
ភូមិភាគផង ជាអនុរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសន្តិសុខជាតិផង បន្ទាប់មកទៀតមានមិត្ត ហង់ (ឈ្មោះបដិវត្តន៍)
មិត្ត រស់-ជាត្នោ ហៅ ជាតិ។

វ៉ែនខ្មែរក្រហមសំខាន់ៗ នៅក្នុង «គណៈមជ្ឈឹម» ច្រើនជាបញ្ញវន្តដែលបាត់ខ្លួនពីភ្នំពេញនៅ
ចន្លោះឆ្នាំ ១៩៦២ និង ១៩៦៨ មានជាអាទិ៍ :

- លោក ខៀវ-សំផន ជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិនៅក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាលបច្ចុប្បន្នជាតិ
កម្ពុជា និងជាអគ្គមេបញ្ជាការនៃ «កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធដំបៅជាតិកម្ពុជា»
- លោក សាឡុត-សរ (វ៉ែនទី ១) ជាអគ្គលេខាធិការនៃបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា
- លោក អៀង សារី ជាវ៉ែនទី ២ នៅក្នុងបក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរ
- លោក សុន-សេន ជាវ៉ែនទី ៤
- លោក កុយ-ធួន ជាអនុរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ
- លោក ហ៊ុន-នីម ជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយោសនាការ
- លោក ទីវ៉ា-អុល ជាអនុរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃទទួលបន្ទុកខាងរៀបចំជនបទនិងសហការណ៍
- អ្នកស្រី ខៀវ ប៉ុណ្ណារី អនុរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំជាតិ វប្បធម៌និងយុវជន
- លោក ជូ-ជេត អនុរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសុខាភិបាល
- លោក សុក-ធួក អនុរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសន្តិសុខជាតិ
- លោក ប៉ុក ឌឺសកុមារ អនុរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស

លោក សុន-សេន និងលោក ប៉ុក ឌឺសកុមារ ក្រោយពេលដែលអាជ្ញាធរយើងនៅភ្នំពេញ
ជ្រាបថាបាត់ខ្លួនហើយ បានលាក់ខ្លួនសំនំនៅក្នុងក្រុងភ្នំពេញអស់រយៈពេលមួយឆ្នាំទៀត។ នេះជាពត៌-
មានដែលយើងបានទទួលពីវ៉ែនខ្មែរក្រហមនៅក្នុងព្រៃ។

ចំពោះក្របខ័ណ្ឌខ្មែរក្រហមសំខាន់ៗ ដែលបានបាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងព្រៃវិញ មានលោក អ៊ុច-
វ៉ែន (សាស្ត្រាចារ្យ) ស្លាប់ដោយជម្ងឺគ្រុនពោះវៀន និងលោក ជី-គីមអាន (វិស្វករ) ស្លាប់ដោយធ្វើ
អត្តឃាតខ្លួនឯងនៅក្នុងស្រែអណ្តូង។

នៅក្នុងមន្ទីរយោសនាការ យើងបានរស់នៅក្នុងផ្ទះសមមិត្តដែលមានទស្សនៈបដិវត្តន៍សន្តិម
និយមចង្អៀតចង្អល់ និងច្រើនហួសប្រមាណ។ សមាជិកទាំងនោះច្រើនជាយុវជនក្មេងៗ ធ្លាប់ជាសមាជិក
នៅក្នុងសមាគមនិស្សិតខ្មែរ (AGEK) បំប៉នដោយប៉ែកកាំង។

មន្ទីរសិល្បៈភូមិភាគពិសេស ស្ថិតនៅប៉ែកនិរតីភូមិស្រែបុស្សី ចម្ងាយប្រមាណ ៦០០ ម៉ែត្រ
មានយុវជនតូចៗ និងអ្នកដឹកនាំសិស្សទាំងអស់ជាង ៧០ នាក់នៅទីនោះ ដែលភាគច្រើនជាកូនកសិករ

មានខ្លះជាកូនវេជ្ជសាស្ត្រខ្មែរក្រហម មានកូនលោក អៀង-សារី និងកូនលោក សៀង-ប៊ុន ជាដើម។

នៅខាងកើតមន្ទីរយោធនាគារប្រមាណ ៣ គ.ម. គឺជាខាងលិចភូមិចុងភ្នំត្រពាំងប្រមាណ ៨០០ ម. មានមន្ទីរពេទ្យធំរបស់ភូមិភាគពិសេស សង់នៅមាត់អូរត្រង់ភូមិចាស់ដែលគេបោះបង់ចោល។ មន្ទីរពេទ្យនេះអាចឲ្យអ្នកជម្ងឺ អ្នកបួសមកដេកព្យាបាលបានរាប់រយនាក់។ គឺនៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យនេះហើយដែលលោកវេជ្ជបណ្ឌិត ជួន-ជឿន, លោកវេជ្ជបណ្ឌិត ឌី-ផន, លោកសាស្ត្រាចារ្យ យឿង-កាអុន និងលោកវិស្វករ ឆ្លុន-អេង នៅធ្វើការ អមដោយគ្រូពេទ្យខ្មែរក្រហមខ្លះទៀតដែលទើបមកពីហាណូយ។

មន្ទីរសេដ្ឋកិច្ចភាគ តាំងនៅភូមិតាំងខ្មៅប្រមាណស្ទើរដប់កោយព្យាបាលតាំងខ្មៅ។ លោក សៀង-ប៊ុន ទទួលខុសត្រូវលើសេដ្ឋកិច្ចភាគ លើរថយន្តប្រើប្រាស់ខ្លះៗ មានឡានឡង់ដ្យែរ ឡានកាំមីញ៉ុង ជាដើម។ នៅជាប់នឹងមន្ទីរសេដ្ឋកិច្ចភាគប៉ែកខាងត្បូង មានសង់រោងជាច្រើនសំរាប់ជួល «ក្រៀវចំណូលថ្មី» ដែលទើបរត់ចេញពីភ្នំពេញ ហើយដែលមាននិន្នាការនយោបាយត្រឹមត្រូវខ្ពង់ខ្ពស់ (សីហនុនិយម)។ «ក្រៀវចំណូលថ្មី» ត្រូវបានអង្គការ «បន្ទុំសតិអារម្មណ៍» មួយកន្លែងសិន មិនសូវមានសេរីភាពចេញដើររហេតរហូតទេ ហើយក៏គ្មានទទួលការកិច្ចអ្វីធំធ្មំពីអង្គការដែរ ក្រៅពីការកាប់គាស់ដី ដាំដំណាំ ឬចិញ្ចឹមមាន់-ទាបន្តិចបន្តួច សំរាប់ផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពផ្ទាល់ខ្លួន។ សមាជិកនៅក្នុងមន្ទីរដទៃទៀតនិយមចំអកហៅទឹកនៃនេះថា «ភូមិរណសិរ្ស»។ លោក ម៉ែន-ថូ និងលោក សៀង-ប៊ុន ជាអ្នកមើលការខុសត្រូវ តាមដានមើលក្រៀវចំណូលថ្មី។ នៅទីនេះ យើងបានជួបពិភាក្សាជាមួយលោកសុភ័ក្តិ ៤ នារីម្នាក់ឈ្មោះ សូ មេវ៉ាម និងសហការីជាអនុសេនីយត្រី ២ រូបទៀត នៅថ្ងៃទី ១២ វិច្ឆិកា ១៩៧២។

វិន័យរបស់អង្គការ

វិន័យរបស់អង្គការមានលក្ខណៈតឹងរឹងខ្លាំងណាស់។ គឺជាវិន័យរបស់កុម្មុយនិស្ត ដែលជាវិន័យវិន័យដុចដែក (Discipline de fer) គេបានអប់រំ ផ្សាំង (Système de dressage) យុវជននិងក្រុមខ័ណ្ឌរបស់គេឲ្យទៅជាជនកុម្មុយនិស្ត (Un communiste) តាមកិរិតតឹងរឹងខ្លាំងឡើងៗ ជាលំដាប់។ មានឯកសារច្រើនចងក្រងដោយ «គណៈមជ្ឈិម» សំរាប់យកមកធ្វើជាគោលរៀនសូត្រ។

ចំពោះសមាជិកមន្ទីរ យុទ្ធជន ដែលនៅស្រឡាញ់ស្តេចសីហនុនៅឡើយ គេពុំទាន់ហ៊ានបើកមុខបង្ហាញទិសដៅពិតប្រាកដរបស់គេទេ។ គេយកតែត្រឹមគោលការណ៍ការតស៊ូក្នុងក្រុមខ័ណ្ឌរណសិរ្សមកបង្ហាត់បង្រៀន មកអប់រំ គឺគោលការណ៍បដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ (révolution nationale) ។ គេបញ្ជាតថា ៖ «យើងតស៊ូធ្វើបដិវត្តន៍នេះ ដើម្បីដោះប្រជាជាតិពីនឹមចក្រពត្តិអាមេរិកាំង» ។

បន្តិចម្តងៗ គេក៏លចូលទៅក្នុងទ្រឹស្តី បដិវត្តន៍ ប្រជាធិបតេយ្យ បំផុសការតស៊ូវណ្ណៈ ដែលជាទំនាស់ស្ងាប់រស់នៅក្នុងវណ្ណៈ វណ្ណៈនៅក្នុងសង្គមមួយ។ គេវាយប្រហារពួកសុភ័ក្តិ ពួកប្រតិកិរិយាពួកនាយទុន គេមិនវាយប្រហារធំៗ ទេ តែគេមិនដែលបំផុស ឬលើកតម្កើងម្តងណាទេ។ នៅក្នុងជួរក្រុមខ័ណ្ឌខ្មែរក្រហមខ្លះ គេវាយប្រហារ «ធាតុសុភ័ក្តិ» របស់ស្តេចសីហនុដោយចំហរ។

ក្របខ័ណ្ឌខ្មែរក្រហមណាហ៊ានលើកសរសើរស្តេចសីហនុ នឹងត្រូវគេចាត់ទុកជាអ្នកប្រឆាំងនឹង បដិវត្តន៍របស់គេ។ គេនៅចាត់ទុកស្តេចសីហនុថាជាមិត្តរួបរួមរបស់សក្តិកម្មិដដែល ថ្វីបើស្តេចសីហនុ ទៅនៅប៉េកាំងក៏ដោយ។

ជាមួយប្រជាជន មហាជន គោលវិន័យរបស់អង្គការខ្មែរក្រហមដែលសំខាន់ៗ ជាងគេគឺកុំធ្វើ ឲ្យប៉ះពាល់ដល់ «មាតិកាមហាជន» ខ្មែរក្រហមម្នាក់ៗ ត្រូវប្រកាន់អាកប្បកិរិយាទន់ភ្លន់ សុភាពរាបសារ ជាជាប់ខាតជាមួយប្រជាជន គេត្រូវកំទេចនិន្នាការទៅរក «អាជ្ញានិយម» ទៅរក «នាមិននិយម»។ គេ បានរំលឹកជារឿយៗ នូវពាក្យរបស់ ម៉ៅ-សេតុង ថែមថា៖ «ប្រជាជនជាត្រី គេជាទឹក»។ ជនបដិវត្តន៍ (បដិវត្តន៍សង្គមនិយម) មួយរូបៗ ត្រូវទុកដាក់ខ្លួនជាកូនចៅប្រជាជន បំរើប្រជាជនឲ្យអស់ពីចិត្តពីថ្លើម ហើយត្រូវធ្វើខ្លួនឲ្យដូចប្រជាជន ដើម្បីរៀនសូត្រពីមហាជន ព្រោះ «មហាជនជាប្រភពនៃចំណេះវិជ្ជា ដែលមិនចេះរឹងស្អុត»។ គេលើកជាពាក្យស្លោកថា «រៀនសូត្រពីមហាជន ដើម្បីមហាជន» តែគេបាន ប្រកាន់ជំហរមួយទៀតដែរថា «មិនត្រូវដើរតាមកន្ទុយមហាជនពេកទេ»។

ក្នុងការរស់នៅ ដេក ដើរ ស៊ីចុក ស្លៀកពាក់ គេប្រុងប្រយ័ត្នមិនឲ្យប្លែកពីប្រជាជន។ អាកប្ប- កិរិយា និងសំដីសំដៅទៅរកប្រជាកសិករ ត្រូវទន់ភ្លន់សុភាពរាបសារជាដរាប។ ហេតុយ៉ាងនេះហើយ ទើបបានជាខ្មែរក្រហមគេបង្ខំឲ្យស្លៀកពាក់ខ្មៅ បង់ក្រមាម ម្ហូបអាហារប្រចាំថ្ងៃ ក៏មិនត្រូវសំបូរហូរ ហៀរឆ្មាញ់ពិសារលើសប្រជាជនដែរ។ គេឧស្សាហ៍រំលឹកដល់សភាពក្រខ្វះរបស់ប្រជាជនដែលបាន គាំទ្របដិវត្តន៍របស់គេ។ ម្យ៉ាងទៀត ការបង្ខិតបង្ខំមិនឲ្យ «ញាក់ទៅក្នុងឆ្មាញ់» នេះ ចូលជាយុទ្ធវិធីរបស់ គេមួយ ដើម្បីទំលាប់គ្នាគេឲ្យចេះទ្រាំទ្រនូវការលំបាកសព្វបែបយ៉ាងផង និងអប់រំខ្លួនប្រាណនិងសតិ អារម្មណ៍របស់គេឲ្យទៅជា «កម្មាជីព» ផង (Proletaire) ។ ដូច្នេះហើយ បានជានៅតាមមន្ទីរនិមួយៗ គេកម្រមានកំពូកសនាបានបរិភោគអាហារពីរមុខណាស់។

«អង្គការ» ខ្មែរក្រហមហាមប្រាមយ៉ាងតឹងរ៉ឹងមិនឲ្យប៉ះពាល់ដល់ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្រជាជន។ ការខូចខាតរំលោភលើកូនក្រមុំប្រជាជន នឹងត្រូវទទួលទោសជាទំនង។ តាមការសង្កេតជាហូរហែមកថា វិន័យទាំងអម្បាលមាណា ត្រូវបានគេគោរពអនុវត្តន៍បានខ្ជាប់ខ្ជួននឹងសក្តិសិទ្ធិមែន។

ចំណុចមួយទៀតដែលជា «សកម្មភាពចិត្តសាស្ត្រ» យ៉ាងសក្តិសិទ្ធិរបស់ខ្មែរក្រហមទៅលើ ប្រជាពលរដ្ឋកសិករ គឺជាការជួយទុក្ខរុះប្រជាកសិករ។ បើមានកសិករឃើញថាមានកង្វះកូមិ ជាពិសេស កសិករក្រ ពួកខ្មែរក្រហមគេឧស្សាហ៍នាំគ្នាទៅចាក់ ឬចែកថ្នាំឲ្យដល់ផ្ទះតែម្តង ទោះជាយប់ព្រលប់មាន ភ្លៀងផ្កុកក្តើរ នៅរដូវក្តៅរាស់ ដកស្ទូង ប្រូតកាត់ ឬបាក់បែន មន្ទីរនិមួយៗ ត្រូវចាត់សមាជិកឲ្យទៅជួយ ធ្វើសីងតែរាល់ពេល។ ការទៅចុះ «ជាប់នឹងប្រជាជន» ដើម្បី «បំរើប្រជាជន» ប្រស្រ័យទាក់ទងជិត ស្និទ្ធនឹងប្រជាជន គឺជាការអនុវត្តន៍នូវទ្រឹស្តីមួយក្នុងការអប់រំពួកក្របខ័ណ្ឌខ្មែរក្រហម។

សកម្មភាពចិត្តសាស្ត្ររបៀបនេះ មានប្រសិទ្ធភាពនឹងស៊ីជម្រៅទៅលើប្រជាជនពិតប្រាកដមែន ជាជាងការណែនាំបង្រៀនទ្រឹស្តី។ ប្រជាជនកសិករនៅតាមកូមិមូលដ្ឋាន ដែលមិនយល់អ្វីសោះពីរឿង បដិវត្តន៍សង្គមនិយម ក៏ចាប់ស្រឡាញ់នឹងគាំទ្រអង្គការក្លាមៗ តាមរយៈមនោសញ្ចេតនាស្និទ្ធិស្នាល។

នៅក្នុងមន្ទីរ

នៅគ្រប់មន្ទីរទាំងអស់ ខ្មែរក្រហមរស់នៅជាសមូហភាព (Collectivité) គោរពវិន័យរបស់សមូហភាព (វិន័យអង្គការ) គោរពពេលវេលាធ្វើការដែលសមូហភាពបានកំណត់អនុវត្តន៍ផែនការប្រចាំសប្តាហ៍ ប្រចាំខែ ដែលសមូហភាពបានលើកឡើង។

សមាជិកទាំងអស់នៅក្នុងមន្ទីរត្រូវធ្វើពលកម្មដូចគ្នា ទាំងសមាជិកធម្មតា ទាំងប្រធាន។ កិច្ចការពលកម្មនេះត្រូវបានគេចាត់ទុកជាចាំបាច់ទីមួយ សំរាប់ «កសាង» ខ្លួនឲ្យទៅជាកម្លាំងជិត ជាកម្មករមានផ្គត់ផ្គង់ទៅរកពលកម្ម អាចទ្រាំទ្រនឹងការលំបាកផ្សេងៗ ដែលបដិវត្តន៍របស់គេអាចព្រឹបប្រទះ។ កិច្ចការពលកម្មអាចដុះសណ្តែកសតិអារម្មណ៍បដិវត្តន៍មួយថ្មីគឺ សតិអារម្មណ៍បដិវត្តន៍ សតិអារម្មណ៍ជាកម្លាំងជិត សតិអារម្មណ៍សង្គមនិយម។ ពួកខ្មែរក្រហមឧស្សាហ៍ទូន្មានគ្នាគេថា៖ «បដិវត្តន៍របស់គេ នៅមានការបត់បែនលំបាកវេទនាទៅទៀត» (La révolution disait Mao Tsé Tung suit un chemin toujours tortueux ; jamais rectiligne) សមាជិកម្នាក់ៗ មិនត្រូវជិះជាន់ពលកម្មរបស់គេទេ ពួកគេទាំងអស់ (លើកលែងវែងវែងខ្លះខ្លះ) ត្រូវដាំបន្លែ ដាំដំឡូង រែកទឹក ពុះអុស ធ្វើអង្ករដោយខ្លួនឯង តាមវេនរឿងៗ ខ្លួន។ ក្រៅពីកិច្ចការសំរាប់ជីវភាពមន្ទីរ សមាជិកម្នាក់ៗ មានការកិច្ចចំពោះមុខដូចជាការងារនៅរោងពុម្ពជាដើម។ អង្គការហាមប្រាមមិនឲ្យប្រើពាក្យ «អា-មីន» រវាងគ្នានិងគ្នា។ គេយកពាក្យ «មិត្ត» មកប្រើសឹងតែទូទៅ។ ពាក្យបង មីន មា អុំ តា យាយ ក៏មានប្រើដែរ តែជាទូទៅគេប្រើពាក្យ មិត្ត ច្រើនជាង។ គេឧស្សាហ៍ទូន្មានឲ្យពង្រឹង «មនោសញ្ចេតនានយោបាយ» រវាងគ្នានិងគ្នាជាង «មនោសញ្ចេតនា» ជាបុគ្គល។

អង្គការធ្លាប់ណែនាំឲ្យទិត្តខំជំរុះ «ធាតុបុគ្គល» លក្ខណៈបុគ្គលនិយមដែលគេចោទថាជា «ធាតុប្រតិកិរិយា» ឲ្យបានជាអតិបរមា ឲ្យប្រកាន់ខ្ជាប់នូវ «ស្មារតីស្ថានុរម្ម» នូវជំហរ «សមូហភាព» ឲ្យគិតប្រយោជន៍ស្ថានុរម្មជំនាន់ប្រយោជន៍ស្ថានុរម្ម បើសមាជិកណាចាប់ញាក់ញោច ចាប់ខឹងចោទចោទ ថានៅមាន «ធាតុបុគ្គលក្រាស់»។ ជាធាតុបុគ្គលនេះគេច្រើនក្លាប់ «ធាតុសេរីនិយម» ជាមួយផង។ ធាតុទាំងអស់នេះត្រូវបានគេចាត់ទុកជាធាតុប្រឆាំងនឹងបដិវត្តន៍ ជាធាតុរបស់វណ្ណៈជិះជាន់ ធាតុរបស់ពួកប្រតិកិរិយា។ នៅក្នុងប្រជុំជីវភាពម្តងៗ គេតែងទិញគ្នាទៅវិញទៅមកពីរឿង «សេរីនិយម» ក្នុងការ «ហូប ដេក ដើរ និយាយ» បានសេចក្តីថា មានមិត្តខ្លះបរិភោគបាយហួសពីការកំណត់របស់គេ ឬទំនប់ត្រក្រោកពីដំណេក ឬនិយាយហូរហែពេក មិនចេះរក្សាការណ៍សម្ងាត់ ។ល។

ការតាមដានគ្នាទៅវិញទៅមក ជាការណ៍កិច្ចនៃសមាជិកម្នាក់ៗ ហើយការជំរុះធាតុដូចពោលខាងលើនេះ ក៏ប្រយោជន៍អប់រំសមាជិករបស់គេឲ្យជា «ជនសង្គមនិយម» (Un Socialiste)។ នេះជាជំហាន «ផ្សំផ្សំ» មនុស្សឲ្យទៅជា «ម៉ាស៊ីន» មួយ (Un robot, un automate) ផ្សំពីដំណើរវិវត្តន៍ធម្មជាតិ។

លក្ខណៈពាលា អាវ៉ាសែ ត្រូវអង្គការណែនាំឲ្យបំបាត់ មានរឿងស្រី ស្រា ល្បែងជាដើម។ ចំពោះស្រីនិងល្បែង ឃើញអង្គការខ្មែរក្រហមដោះស្រាយបានពិតប្រាកដមែន ជាមួយនឹងអំពើធុកចូនផ្សេងៗ ។ ចំណែកគ្រឿងស្រវឹងនៅមានសេសសល់ខ្លះៗ តែអង្គការខ្មែរក្រហមបានដោះស្រាយបំបាត់លក្ខណៈស្រវឹង អាវ៉ាសែបានមួយកំរិតយ៉ាងធំ។

នូវក្នុងសង្គមរបស់ពួកខ្មែរក្រហម គេបានហាមប្រាមមិនឲ្យបុរសមានប្រពន្ធពីរដាច់ខាត។
 កសិករនៅក្នុងភូមិ ក៏ដូចសមាជិកនៅក្នុងមន្ទីរមួយៗ ដែរ ត្រូវមានការកិច្ចតាមដានមើលសកម្ម
 ភាពគ្នាទៅវិញទៅមកនៅក្នុងពួកឬនៅក្នុងក្រុមរបស់ខ្លួន ដើម្បីអប់រំគ្នាទៅវិញទៅមកដែលពួកកុម្មុយ-
 និស្តនិយមហៅថា «កសាង»។ ក្នុងមួយសប្តាហ៍គេមានប្រជុំពួក ឬក្រុមម្តង គេហៅថាប្រជុំជីវភាព។
 ក្នុងពេលប្រជុំពួកគេធ្វើការទិញទំនិញ និងស្វ័យទិញទំនិញទៅវិញទៅមក គឺគេលើកពីការខ្វះខាត ការធ្លាក់ធ្លង
 ពីគុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិរបស់ខ្លួននិងមិត្តរួមពួកមកលាតត្រដាង។ គឺការធ្វើស្វ័យទិញទំនិញនិងទិញទំនិញ
 នេះហើយ ដែលបង្ខំឲ្យពួកខ្មែរក្រហមឬអ្នកស្រុកតាមដានគ្នាទៅវិញទៅមក។ ការធ្វើស្វ័យទិញទំនិញ និង
 ទិញទំនិញនេះហើយ ជាឧបករណ៍លេខមួយរបស់លទ្ធិម៉ាក្ស-ឡេនីនិស្ត។ គោលជំហរដែលសមាជិក
 ម្នាក់ៗ ត្រូវត្រួតពិនិត្យទៅលើខ្លួនឯងនិងទៅលើមិត្តខ្លួនមាន :

- គោលជំហរពលកម្ម
- គោលជំហរនយោបាយ
- គោលជំហរសាមគ្គីភាព
- គោលជំហរសតិអារម្មណ៍
- គោលជំហរចាត់តាំង

ក្នុងឱកាសប្រជុំក្រុម គេត្រួតពិនិត្យគោលជំហររួមរបស់ក្រុមទាំងមូល មិនសំដៅទៅលើបុគ្គល
 ណាម្នាក់ទេ។ ក្រោយការពិនិត្យជំហរផ្សេងៗរបស់ក្រុម គេចាប់រៀបចំធ្វើផែនការរួមសំរាប់អាទិត្យ
 ក្រោយ។

ក្នុងការទិញទំនិញនិងទិញទំនិញនេះ អង្គការខ្មែរក្រហមបានណែនាំទូន្មានមិនឲ្យយកការទិញទំនិញ
 ទិញទំនិញនេះធ្វើជាអាវុធសំរាប់សងសឹកគ្នា វាយប្រហារគ្នាទេ។ គេទូន្មានឲ្យយកការទិញទំនិញនិងទិញទំនិញ
 នេះ ធ្វើជាមធ្យោបាយអប់រំកែគ្នាទៅវិញទៅមក ធ្វើជា «ថ្នាំកំចាត់រោគ» ផ្សេងៗ មានរោគ «បុគ្គល
 និយម សេរីនិយម នាមីនិយម អាជ្ញានិយម ការិយាល័យនិយម» ជាដើម។ អ្នកធ្វើការទិញទំនិញគេ និង
 អ្នកដែលត្រូវគេទិញទំនិញ ត្រូវឲ្យមាន «ខ្វែរក្បាលត្រជាក់ជានិច្ច» កុំញាក់ញោចខឹងឆេវឆាវ។ ការធ្វើ
 ស្វ័យទិញទំនិញនិងទិញទំនិញត្រូវឈរលើអង្គការនិងមតិភាពហាជនជានិច្ច។

វិន័យមួយទៀតរបស់ខ្មែរក្រហម (ពួកក្របខ័ណ្ឌ) គឺការលាក់ការណ៍សំងាត់។ សមាជិកមន្ទីរ
 ត្រូវលាក់អាប៊ីកំបាំងរបស់ខ្លួន របស់មន្ទីរ និងរបស់អង្គការ។ ហេតុដូច្នេះហើយបានជាម្នាក់ៗ ត្រូវមាន
 ឈ្មោះថ្មីមួយ ត្រូវលាក់ឈ្មោះដើមរបស់ខ្លួនកុំឲ្យនរណាដឹង លើកលែងតែអង្គការថ្នាក់លើគេត្រូវការ
 សួរព័ត៌មានពីខ្លួនឯងជាផ្លូវការ។ ប្រសិនបើមានអ្នកដទៃណា ទោះជាអ្នកនៅក្នុងជួរដូចគ្នា ឬបងប្អូន
 កសិករណាចង់ដឹងពីទីតាំងរបស់មន្ទីរ ពីឈ្មោះដើម «វណ្ណភាព» ដើម ស្រុកកំណើតរបស់ខ្លួន គេមិន
 ត្រូវប្រាប់ឲ្យនរណាដឹងទេ វិន័យនេះត្រូវបានគេរំលឹករាល់សប្តាហ៍និងតាមដានដូចសកម្មភាពផ្សេងៗ
 ទៀតដែរ។

ក្នុងរឿងឋានានុក្រម គេក៏បានអនុវត្តដោយហ្មត់ចត់ គឺអង្គការថ្នាក់ក្រោមគោរពអង្គការថ្នាក់លើ
 គណៈភូមិស្តាប់បញ្ជាគណៈឃុំ គណៈឃុំស្តាប់បង្គាប់គណៈស្រុក គណៈស្រុកគោរពគណៈតំបន់ គណៈ
 តំបន់គោរពគណៈភាគ គណៈភាគត្រូវស្តាប់គណៈមជ្ឈឹម (គណៈកម្មការកណ្តាលនៃបក្សកុម្មុយនិស្ត
 កម្ពុជា)។

សមាជិកម្នាក់ៗ ត្រូវប្រគល់ខ្លួនឲ្យអង្គការ «កសាង» ដោយគ្មាន «តំលៃ» ត្រូវទុកចិត្តទាំងស្រុងទៅលើ «អង្គការ» ព្រោះអង្គការមានភ្នែកដូច «ម្ចាស់» មិនចេះខុសឆ្គង។ នេះជាលក្ខខណ្ឌផ្តាច់ការរបស់បក្សទៅលើបុគ្គល បញ្ជាក់នូវអំណាចគ្មានព្រំដែនរបស់បក្សទៅលើអ្វីៗទាំងអស់។ គឺជាជំហានឆ្ពោះទៅរកលទ្ធិ «ផ្តាច់ការរបស់វណ្ណៈអធន» (Dictature prolétarienne) សមាជិកម្នាក់ៗ មានការទុកចិត្តទាំងស្រុងទៅលើអង្គការ ត្រូវការពារកិត្តិយសអង្គការ មិនត្រូវវាយប្រហារអង្គការពីក្រោយខ្នងឡើយ។ ប្រសិនបើអនុវត្តតាមមតិរបស់អង្គការហើយ តែបែរជាបានលទ្ធផលអាក្រក់ផ្ទុយទៅវិញ គេមិនត្រូវចោទប្រកាន់អង្គការថា «ដាក់ទិស» ខុសទេ គេត្រូវដាក់កំហុសទៅលើបុគ្គលទៅវិញ គឺបុគ្គលទៅដែលមានការធ្លាក់ធ្លិន មានការខ្វះខាត។ ផលវិបាកមួយចៀសវាងមិនផុត គឺតែងតែលេចក្របខណ្ឌខ្មែរក្រហមណាម្នាក់បានប្រព្រឹត្តិរំលោភលើវិន័យ ឬក្តោបអំណាចលើខ្លួនឯង ហើយយកឈ្មោះអង្គការមកធ្វើជាឡប់ឡែង ដែលហៅថាអង្គការ គឺបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា និងសាខាតូចធំរបស់បក្សនេះ មានតាំងពីគណៈកម្មាការកុម្មុយនិស្ត ឃុំ ស្រុក តំបន់ កាត រហូតដល់ថ្នាក់មជ្ឈឹម

រវាងមន្ទីរមួយនិងមន្ទីរមួយ គេហាមប្រាមមិនឲ្យចេញចូលរហេតរហូតទេ ពុំនោះទេ សមាជិកនោះនឹងត្រូវគេលើកយកមកទិភៀន «កសាង» ពីបទ «សេរីនិយម» ពីបទបំពានលើលក្ខខណ្ឌការណ៍សំងាត់។

ហេតុដូច្នេះហើយ បានជាសមាជិកនៃមន្ទីរនីមួយៗ ពុំសូវមានការទាក់ទងគ្នា ឬរយោបល់គ្នាទៅវិញទៅមក។ គេរៀបចំយ៉ាងនេះ គឺដើម្បីខ្ទប់កំឡាំងអាចកំបាំងបំបាត់អង្គការរបស់គេដែរ។ ក្នុងការរស់នៅតាមមន្ទីរនីមួយៗ គេឧស្សាហ៍រំលឹកឲ្យប្រកាន់ «ជំហរឯករាជម្ចាស់ការ ខ្លួនទីពីរខ្លួន គឺមន្ទីរនីមួយៗ ត្រូវរកមធ្យោបាយដើម្បីរស់ដោយខ្លួនឯង»។ អង្គការគ្រាន់តែផ្តល់ប្រាក់ជីវភាពឲ្យក្នុង ១ ខែ ១៧៥ រៀល សំរាប់សមាជិកម្នាក់ៗ ។ មន្ទីរនីមួយៗ ត្រូវលែងលក់បំណី (ច្រើនតែក្តាមខ្យង) បន្ថែមខ្លួនឯង ត្រូវ «សំរុកបង្កបង្កើនផល» តាមកំឡាំងផ្ទាល់ខ្លួន ត្រូវចិញ្ចឹមមាន់-ទា ជ្រូក នៅតាមមន្ទីររៀងៗខ្លួនតាមលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើទៅបាន។

កិច្ចការពលកម្ម

កិច្ចការពលកម្មនេះ ត្រូវបានអង្គការចាត់ទុកជាករណីកិច្ចទី១ របស់សមាជិកម្នាក់ៗ។ ជនកុម្មុយនិស្តត្រូវតែ «លត់ជំ» ខ្លួននៅក្នុងការងារពលកម្មជាចាំបាច់។ ការងារពលកម្មសំរាប់ពួកក្របខណ្ឌបញ្ជាវន្ត មានលំនាំដូចគ្នានឹងការងាររបស់អ្នកស្រុក គឺ:

- នៅក្នុងមន្ទីរ សមាជិកម្នាក់ៗ ទោះប្រុសក្តី ស្រីក្តី ជាបញ្ជាវន្តក្តី ជាកូនកសិករសុទ្ធសាធក្តី ត្រូវកែទឹក រកអុស ដាំស្ល បោសសំអាតទីធ្លាមន្ទីរ ជីកក្តាមតាមវាលស្រែ កែទឹកស្រោចបន្លែ កិនស្រូវ ជាន់អង្ករ ឲ្យបាយមាន់-ទា ជ្រូក ដូចគ្នាទាំងអស់។ កិច្ចការទាំងអស់នេះ គេចែកវេនគ្នាធ្វើដោយទៀងទាត់ គ្មានអារម្មណ៍ចង្អៀតចង្អល់អ្វីទេ។ ការមើលបំណាំគ្នា ឬប្រកែកជំទាស់មិនព្រមធ្វើ មិនសូវមានទេ។ ម្នាក់ៗត្រូវសំដែងទឹកចិត្តអំណត់រៀងៗខ្លួន ក្នុងពេលបំពេញកិច្ចការពលកម្មអ្វីមួយ។ សមាជិកម្នាក់ដែលខ្ជិលច្រអូស ទំន់ក្នុងកិច្ចការងារទាំងអស់នេះ នឹងត្រូវសមាជិកដទៃទៀតធ្វើការទិភៀននៅក្នុងពេលប្រជុំពួក ឬប្រជុំក្រុម។

- ការងារបង្កបង្កើនផល មន្ទីរនិមួយៗ ត្រូវបានអង្គការថ្នាក់លើណែនាំឲ្យចេះដោះស្រាយ បញ្ហាជីវភាពដោយខ្លួនឯង កុំសួរពីផ្នែកលើប្រជាសិករពេក ព្រោះប្រជាជនមានការខ្វះ ខាតច្រើន មន្ទីរនិមួយៗ គាស់រានធ្វើចំការច្បារដំណាំដោយខ្លួនឯង មានដាំស្ពៃ ប៉េងប៉ោះ ជី ត្រកួន ឃ្លោក ត្រឡាច គ្រប់ ម៉េស ដំឡូង ពោត សណ្តែកជាដើម មានក្រុមខ្មែរក្រហម ខ្វះទៀត ដូចជាមន្ទីរសិល្បៈកូមិភាគពិសេសជាដើម យុវជនក្មេងៗនាំគ្នាឡើងចងក្តោតយក ទឹករំងាស់ធ្វើស្ករ សំរាប់ប្រើប្រាស់នៅក្នុងមន្ទីររបស់ខ្លួន។

ក្នុងរឿងចិញ្ចឹមមាន-១ ជ្រូកវិញ ក៏មន្ទីរទាំងអស់ប្រើប្រាស់ត្រីកណាស់ដែរ។ ថ្វីបើ មាន-១ ជ្រូកមាននៅតាមមន្ទីរក៏ដោយ ម្ហូបអាហារក៏នៅតែអគ្គៈខាត ខ្វះខាតខ្សោយដដែល ព្រោះ ម្យ៉ាង អង្គការណែនាំឲ្យ «ចេះសន្សំសំចៃ» ចេះអត់ទ្រាំនឹងការអត់ឃ្មាន ឲ្យបំបាត់«អារម្មណ៍» ចង់ឆ្ងាញ់ ម្យ៉ាងទៀត កូមិភាគដែលយើងរស់នៅ ជាកូមិភាគក្រខ្វះខាតត្រីសាច់ខ្លាំងណាស់ សូម្បីតែកន្លែងកំពុងកំពុងកំពុងទៀតផង។ ពង្ស ២-៣ ត្រូវយកទៅស្បែកជាមួយបន្លែស្ពៃ សំរាប់ សមាជិក ១២ នាក់ មានពេលខ្លះគេស្បែកបន្លែទេ គ្មានត្រីសាច់អ្វីទេ ក្នុងមួយឆ្នាំ មានខ្មែរ ក្រហមខ្លះបានបរិភោគត្រីស្រស់តែ ៣-៤ ដងប៉ុណ្ណោះទេ ហើយពុំបានគ្រប់គ្រាន់ទៀត។

- ការងារបំរើប្រជាជន ខ្មែរក្រហមម្នាក់ៗត្រូវជ្រួតជ្រាបនឹង «ទស្សនៈមហាជន» ត្រូវជាប់នឹង មហាជន ជាប់នឹងប្រជាជន។ ការជួយគ្នាប្រជាជន ជាពិសេសប្រជាជនមូលដ្ឋាន ជាការ យកចិត្តទុកដាក់ទី១ របស់អង្គការថ្នាក់លើ។ ពេលណាប្រជាជនលើកទំនប់ ជីកស្រះ ធ្វើ ថ្នល់ ឬសង់ផ្ទះ ពួកខ្មែរក្រហមដែលនៅជិតខាងកូមិនោះ តែងចាត់វេនគ្នាទៅជួយធ្វើ ហើយ ធ្វើដោយយកចិត្តទុកដាក់ទៀតផង។ ពេលដកស្នូល ប្រតិភាត បោកបែន គេក៏ផ្លាស់វេនគ្នា ទៅជួយដោយទៀងទាត់។ ចំពោះកសិករណាដែលក្រខ្វះខាតជាងគេ អង្គការក៏បានជួយគ្នា ច្រើនជាងគេផងដែរ។

នេះជាទិដ្ឋភាពមួយដែលយើងគួរចាប់អារម្មណ៍។ អង្គការខ្មែរក្រហមចាត់ទុកការងារ ពលកម្មជាជំហរទីមួយ ក៏ក្នុងគោលបំណង:

- ១- ឲ្យក្របខ័ណ្ឌសមាជិករបស់គេគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ត្រៀមខ្លួនចំពោះការពិបាក ផ្សេងៗទៅថ្ងៃក្រោយ ឲ្យមានទំលាប់ស្រឡាញ់ការងារពលកម្មនេះ ដែលជា គោលការណ៍សំខាន់សំរាប់ឈានទៅកសាងប្រជាជាតិសង្គមនិយម (Une nation socialiste) ។
- ២- ឲ្យសមាជិកនិងក្របខ័ណ្ឌរបស់គេជិតស្និទ្ធនឹងប្រជាជន ស្គាល់សំណូមពរ និងទុក្ខគុរៈប្រជាជន ព្រមទាំងត្រៀមស្ម័គ្រចិត្តប្រជាជន។ នៅលើផ្នែក បច្ចេកទេសនៃការងារ «ប្រជាជនជាប្រភពនៃចំណេះវិជ្ជាមិនចេះរឹងស្ងួត»។
- ៣- បណ្តុះផ្គត់ស្បែកគោរពអង្គការវិន័យរបស់ពួក របស់ក្រុម តាមលំនាំវិន័យ សម្ភារៈនិយម (Discipline matérialiste) របស់ពួកកម្មកររោងចក្រ។
- ៤- ឲ្យសមាជិក ឬក្របខ័ណ្ឌម្នាក់ៗ ខំ «លត់ដំ» ខ្លួនដើម្បីជំរុះ «ធាតុ» មិន បដិវត្តន៍ មិនកម្លាំង ដូចជា «ធាតុ» របស់បញ្ញាវន្តភាគច្រើនជាដើម។ បើ

មិនបានជាប់ខ្លួននឹងពលកម្មទេ បុគ្គលនោះពុំចេះស្រឡាញ់ប្រជាជនទេ នៅ តែមានសតិអារម្មណ៍ជិះជាន់ពលកម្មរបស់អ្នកដទៃ ដែលជាសតិអារម្មណ៍ របស់ពួកប្រតិកិរិយា របស់សក្តិកូមិ របស់ពួកមូលធន។

តាមទ្រឹស្តីសម្ភារៈនិយម មានតែពួកកម្មករ-កម្លាំងពលកម្ម ដែលជាអ្នក កសាងពិភពលោក កសាងសង្គមនិយមនិមួយៗ។ វណ្ណៈកម្មករនិងកម្លាំងពលកម្ម នេះ មានការចំណាយច្រើនជាងគេទាំងអស់ នៅក្នុងសង្គមនិយមនិមួយៗ ។ ដូច្នោះ តាមលក្ខណៈប្រជាធិបតេយ្យ មិនគួរឡើយរដ្ឋអំណាចមិនបានធ្លាក់ ទៅលើកណ្តាប់ដៃរបស់វណ្ណៈនេះ។ នេះជាទស្សនៈរបស់ពួកម៉ាក្ស៊ីស្ត- ឡេនីនីស្ត។

៥- បណ្តុះស្មារតីសម្ភារៈនិយម ប្រាកដនិយម វិទ្យាសាស្ត្រនិយម តាមគន្លង ម៉ាក្ស៊ីស្ត-ឡេនីនីស្ត បំបាត់ទស្សនៈគំនិតនិយម (Idéalisme) ដែលបំរើ វណ្ណៈប្រតិកិរិយា វណ្ណៈជិះជាន់ (នេះជាទស្សនៈរបស់ពួកខ្មែរក្រហម)។ ម្យ៉ាង ទៀត ការងារពលកម្មនេះជាឧសថមួយ ជួយបំបាត់សតិអារម្មណ៍ ឬទស្សនៈ ចង្អៀតចង្អល់ផងដែរ (Etroitesse de vue)។

ការអប់រំនយោបាយ

ខ្មែរក្រហមមានការចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងណាស់ ទៅលើការអប់រំនយោបាយ។ កំឡាំងនយោបាយ ជាកំឡាំងទីមួយរបស់គេ កំឡាំងនយោបាយគ្រាន់តែជាឧបករណ៍នៃកំឡាំងនយោបាយ។ សមាជិកខ្មែរ ក្រហមគ្រប់ក្របខ័ណ្ឌ ត្រូវទទួលបានការអប់រំនយោបាយជាចាំបាច់។ គេរៀនសូត្រនៅតាមសាលារៀន នយោបាយ នៅតាមមន្ទីរ ពេលធ្វើមីទីង ធ្វើសន្និបាត ពេលប្រជុំជីវភាពជាដើម។

ការអប់រំនៅតាមសាលារៀននយោបាយ អង្គការខ្មែរក្រហមសព្វថ្ងៃនៅខ្វះកម្មាភិបាល «ក្រប ខ័ណ្ឌ» ប្រកបដោយគុណសម្បត្តិ និងវប្បធម៌នយោបាយច្រើនណាស់។ លោក ហ៊ុយ-យន់ ខ្លួនឯងក៏បាន សារភាពរឿងនេះនៅក្នុងមហាសន្និបាតបញ្ជីវណ្ណៈនៅចុងខែឧសភា ១៩៧២ ផងដែរ។ កម្មាភិបាលម្នាក់ៗ មុននឹងទៅកាន់នាទីទទួលខុសត្រូវណាមួយ ត្រូវទទួលបានការហ្វឹកហ្វឺនអប់រំអស់ពេលដ៏យូរ ពីមួយឆ្នាំទៅបី ឆ្នាំយ៉ាងតិច ហើយធ្លាប់បំរើចលនារបស់គេយូរមកហើយផង នៅ «យុវកក» (យុវជនកុម្មុយនិស្ត កម្ពុជា) ឬនៅក្នុង «សនកប» (សមាគមនារីកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ)។

កម្មាភិបាលម្នាក់ៗ ត្រូវមានសីលធម៌រស់នៅ និងសីលធម៌នយោបាយស្អាតស្អំ គឺ :

- ១- ស្រឡាញ់ គោរព និងបំរើប្រជាជន-កម្មករ-កសិករឲ្យអស់ពីចិត្តពីថ្ងៃម មិនប្រើ អំណាចផ្តាច់ការទៅលើប្រជាជន មិនគំរាមកំហែងប្រជាជន ត្រូវសុភាពរាបសារ ទន់ភ្លន់ទៅរកប្រជាជនជានិច្ច
- ២- ស្មោះត្រង់និងការពារផលប្រយោជន៍ប្រជាជនជាដាច់ខាត មិនធ្វើអ្វីឲ្យប៉ះពាល់ ដល់ទ្រព្យសម្បត្តិប្រជាជន សូម្បីតែម្ចាស់ ១ ផ្ទះ ឬអង្គរ ១ កំប៉ុងក៏ដោយ មិន គំរាមកំហែងយកទ្រព្យសម្បត្តិប្រជាជន ទោះជាតាមមធ្យោបាយក្តៅ ឬត្រជាក់ក៏ ដោយ មិនត្រូវសុំសំណូកស្តុកប៉ាន់ពីប្រជាជន
- ៣- បើធ្វើអ្វីខុសចំពោះប្រជាជន ត្រូវសុំទោសប្រជាជន
- ៤- និយាយស្តី ដេក ដើរ ឈរ អង្គុយ ស៊ីចុក លេងសើចដោយសុភាពរាបសារ តាមប្រពៃណីប្រជាជន
- ៥- កុំប្រព្រឹត្តិអំពើល្មើសចំពោះនារីកេម
- ៦- កុំស៊ីផឹកអ្វីដែលមានលក្ខណៈ ពាលាអាក្រក់ មិនបដិវត្តន៍
- ៧- កុំលេងល្បែងស៊ីសងឲ្យសោះ
- ៨- កុំប៉ះពាល់លុយកាក់ ទ្រព្យសម្បត្តិរួម របស់ប្រជាជន របស់អង្គការ
- ៩- ត្រូវមានកំហឹងឆាប់ចំពោះខ្មាំង
- ១០- ត្រូវធ្វើពលកម្មដូចប្រជាជន
- ១១- ត្រូវគោរពមតិរបស់សមូហភាព អង្គការជានិច្ច មិនត្រូវធ្វើការតាមរបៀបផ្តាច់ ការរបស់បុគ្គលម្នាក់ឡើយ
- ១២- ត្រូវធ្វើការទិញនិងស្វ័យទិញឲ្យបានល្អជានិច្ច ក្នុងអង្គការណាសិរ ដោយ ស្មារតីស្មោះត្រង់ ចងកសាងសាមគ្គីភាព ឯកភាពផ្ទៃក្នុងឲ្យបានរឹងប៉ឹងជាលំដាប់ មិនត្រូវវាយប្រហារគ្នា ក្រៅអង្គការ ឬចាក់ចុចដណ្តើមឥទ្ធិពលគ្នាឡើយ
- ១៣- ត្រូវមានស្មារតីភ្ញាក់រលឹក ធ្វើបដិវត្តន៍ដោយខ្លួនឯង មិនត្រូវពឹងផ្អែកលើអ្នកដទៃ ឬបរទេស ឲ្យគេធ្វើជំនួសខ្លួនឡើយ ត្រូវយល់ឲ្យច្បាស់ថា បដិវត្តន៍នេះជា បដិវត្តន៍របស់ប្រជាជនកម្ពុជា ត្រូវតែប្រជាជនកម្ពុជាធ្វើដោយខ្លួនឯង និងកាន់ កាប់វាសនាប្រទេសជាតិដោយខ្លួនឯង មិនដេកពឹងពាក់បរទេសធ្វើជំនួសទេ
- ១៤- ត្រូវមានស្មារតីម្ចាស់ការ ចេះដោះស្រាយគ្រប់បញ្ហាដែលទាក់ទងដល់ជីវភាពខាង ស្មារតី ខាងសំភារៈរបស់ប្រជាជន
- ១៥- ត្រូវជឿជាក់ថា ការតស៊ូរបស់យើងមានការលំបាកមែន តែដាច់ខាតនឹងមានជ័យ ជំនះ

នៅក្នុងសាលាអប់រំនយោបាយនេះ អង្គការខ្មែរក្រហមបានប្រើល្បិចដោយប្តឹងប្រសប់ ចេះ លើកយកឯកសារនយោបាយនានា មកណែនាំអប់រំ សំរេចទៅតាមកិច្ចគំនិតនយោបាយរបស់សមាជិក ម្នាក់ៗ (គេនិយមនិយាយថាការភ្ញាក់រលឹកនយោបាយ) បានសេចក្តីថា ចំពោះសមាជិកណាដែលនៅ ជំពាក់ចិត្តនឹងស្តេចសីហនុ (ក្របខ័ណ្ឌណាសិរ) នៅឡើយ ហើយនៅខ្លាចរបបសង្គមនិយម គេច្រើន លើកយកតែឯកសារត្រឹមកិច្ចណាសិរមកអប់រំ ឬមួយក៏គេទុកឲ្យសមាជិកប្រភេទនេះ ទទួលការណែនាំ

នាំហ្វឹកហ្វឺនទៅតាមមន្ទីរតែប៉ុណ្ណោះ។ បន្តិចម្តងៗ គេបំផុសមាតិកាឆ្កែរទៅរកទ្រីស្តីក្រហម តាមរយៈឯកសារផ្សេងៗ មានជាអាទិ៍ ឯកសារស្តីពី :

- ការបែងចែកវណ្ណៈនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា
- ការតស៊ូវណ្ណៈ
- ទស្សនៈមហាជន
- ការកសាងជំហរកម្ពុជា
- ទិគ្រឿង និងស្វ័យទិគ្រឿង
- មោទនភាពខុស និងត្រូវ
- គុណសម្បត្តិរបស់កម្មាភិបាល ។ល។

ចំពោះក្របខ័ណ្ឌពេញលក្ខណៈ (កម្មាភិបាលស្នូល ដែលជា «បក្សជននៃបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា» Membre du parti communiste khmer) ក៏រឹតអប់រំរៀនសូត្រក៏កាន់តែមានជំហរទៅទៀត គឺទៅរកផ្នត់សង្គមនិយម (Pli socialiste) ទៅរករបបកុម្មុយនិស្ត ហើយការអប់រំរៀនសូត្ររបស់ពួកប្រភេទនេះ ត្រូវទុកជាការលាក់កំបាំងមិនឲ្យសមាជិកប្រភេទណាសិរ ប្រភេទសាមញ្ញដឹងឡើយ។ គឺកម្មាភិបាលជាបក្សជននេះហើយដែលអង្គការខ្មែរក្រហមចាត់ឲ្យទៅធ្វើជាស្នូលនៅតាមតំបន់នានា ជាប្រធានមន្ទីរ ជាស្នងការនយោបាយនៅក្នុងកងទ័ពគេ។

នៅក្នុងកាកសិសេសរបស់អង្គការខ្មែរក្រហម អ្នកដែលមានការបង្រៀនអប់រំក្របខ័ណ្ឌនយោបាយ មានលោក សៀង-ប៉ៅសែ, លោក រស់-ជាទ្វេ, លោក សុក-ធុក, លោក ជី-គឹមអាន (ទើបនឹងស្លាប់ដើមខែមេសា ១៩៧២), និងមិត្ត ហង់ (ឈ្មោះបដិវត្តន៍)។

នៅក្នុងកាកសិសេស មានលោក ជូ-ជេត, លោក កោត-ឆាយ, លោក ធុច-វិន ជាអ្នកបង្រៀន។

ការអប់រំនិងការរៀនសូត្រនៅតាមមន្ទីរ, មន្ទីរនិមួយៗ, ប្រធាននិងអនុប្រធានជាអ្នកដឹកនាំរៀនសូត្រ ពិភាក្សាពីគោលការណ៍ផ្សេងៗ ដែលមានចែងនៅក្នុងឯកសារ។ ឯកសារទាំងអស់ដែលគេយកមករៀនសូត្រ សុទ្ធតែតាក់តែងចេញពីគណៈកម្មការកណ្តាលនៃបក្សកុម្មុយនិស្ត (មជ្ឈឹម) របស់គេ។ ការរៀនសូត្រនៅតាមមន្ទីរពុំបានធ្វើដោយទៀងទាត់ទេ ជួនគេរៀបចំធ្វើមួយខែម្តង ជួនពីរខែម្តង តាមពេលទំនេរ។

ក្រៅពីការរៀនសូត្រនៅក្នុងឯកសារ គេចាត់ទុកការប្រជុំជីវភាព (ប្រជុំធ្វើទិគ្រឿង និង ស្វ័យទិគ្រឿង) ដែលមានធ្វើរៀងរាល់ថ្ងៃអាទិត្យ ការអប់រំនយោបាយ និងការត្រួតពិនិត្យនូវការអនុវត្តន៍ទ្រឹស្តីមាតិកានយោបាយមួយយ៉ាងវិសេសវិសាល។ នៅក្នុងការប្រជុំទិគ្រឿង និងស្វ័យទិគ្រឿង ច្រើននិរតន្ត្រីទៅវិញទៅមកពីធាតុ «បុគ្គលនិយម» ធាតុ «សេរីនិយម» ច្រើនជាងគេ។ គេទិតខំបំបាត់ «ធាតុ» ទាំងនេះ ក៏នៅក្នុងគោលដៅ «ផ្សំផ្សំ» មនុស្សឲ្យទៅជាឧបករណ៍មួយសំរាប់គោរពនិងអនុវត្តវិន័យរបស់អង្គការដោយគ្មានអ្វីទាំង ដូចម៉ាស៊ីន សំរាប់របបសង្គមនិយមនេះឯង។ គេបណ្តុះផ្គត់គំនិតគោរពចង្វាក់វិន័យ ចង្វាក់ការងារ ចង្វាក់ជីវភាព ស្របតាមវិន័យរបស់កម្មករដែលគេតែងតែលើកយកមកធ្វើជាគំរូ។

គឺគេអនុវត្តទ្រឹស្តីកម្មាជីវ្យបនីយកម្ម ដោយយកទំនន់អំណាចបក្សមកគ្របសង្កត់បន្តិចម្តងៗ។ នេះគឺជាវគ្គ ដំបូងនៃ «អំណាចផ្តាច់ការវណ្ណៈកម្មាជីវ្យ» (Phase primaire de la dictature prolétarienne)។

ការអប់រំនយោបាយតាមរយៈមីទីន យើងបានដឹងហើយថា មីទីនជាសាលាអប់រំនយោបាយ មួយយ៉ាងសំខាន់នៃពួកសង្គមនិយម។ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានបើកមុខ «យីហោ» របស់គេជា សាធារណៈ។

នៅលើបង្កាបក្រហមព្រាងព្រាត គេចែងពាក្យស្លោកផ្សេងៗ បញ្ជាក់នូវតួនាទីដឹកនាំរបស់ «បក្ស» មានជាអាទិ៍:

«មានតែបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាទេ ដែលអាចដឹកនាំបដិវត្តន៍ទៅរកជ័យជំនះជាស្ថាពរបាន»។
«បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាប្រកាន់នាទីដឹកនាំបដិវត្តន៍កម្ពុជា»។

ថ្ងៃ ៣០ កញ្ញា ១៩៧២ នៅវេលាម៉ោង ៧ ល្ងាច នៅខាងជើងភូមិតាំងខ្មៅ ក្រោមដំណក់ភ្លៀង ស្រីចៗ ឧត្តរសនសព្វបានបំពង់បញ្ហាខ្លាំងៗ ឲ្យមិត្តទាំងអស់ទំលាក់ដៃអារ បិទឡើវក ដោះមួក ប្រុង ប្រៀបគោរព «ទង់បក្ស» ទស្សនិកជនគោរពតាមបញ្ជាដោយស្ងៀមស្ងាត់...។ បទភ្លេង «គោរពទង់ បក្ស» ក៏បានបន្លឺឡើង រ៉ាំរ៉ៃននពិណ្ឌខៀវរំបើកឡើង លេចផ្ទាំងកំណាត់ក្រហមទំហំប្រមាណ ៤ ម^២ មាន សញ្ញាកណ្តៅរនិងញញួរទាក់គ្នានៅចំកណ្តាលផ្ទាំងក្រហម។ ខ្ញុំងាកឆ្វេងស្តាំ ឃើញមិត្តជិតខាងក្តាប់ ដៃគំនាប់យ៉ាងស្ងៀមស្ងាត់។ ខ្ញុំក៏ក្តាប់ដៃគំនាប់តាមគេដែរ ហើយងាកទៅខ្សែបង្គោលមិត្តខ្ញុំម្នាក់ដែលមាន ទស្សនៈនយោបាយដូចគ្នាជាភាសាបារាំងថា៖ «ដូចគេចាក់ចំបេះដូងខ្ញុំត្រូវមួយកាំបិត... ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ ហាក់ដូចរស់នៅក្នុងសហភាពសូវៀត»។ មិត្តខ្ញុំធ្វើសញ្ញាឲ្យខ្ញុំនិយាយតិចៗ កុំឲ្យគេឮ។ បន្តិចក្រោយមក ភ្លៀងពេលដែលអ្នកឯទៀតកំពុងចាប់អារម្មណ៍នឹងសុទ្ធរកថារបស់អនុប្រធានភូមិភាគពិសេស យើង ទាំងពីរនាក់កេះក្តៅកិលខ្លួនបន្តិចម្តងៗ ចេញពីទីនោះទាំងធនធានស្រាលខ្លួន ព្រមទាំងអស់សង្ឃឹម ថែមមួយត្រួតទៀត។ មិនដែលមានពេលណាដែលខ្ញុំអស់សង្ឃឹមនឹងរឿងជាតិដូចពេលនេះទេ...។

ការអប់រំនយោបាយតាមរយៈសន្និបាត ពេលធ្វើសន្និបាតម្តងៗ មានសន្និបាតបញ្ជាវន្តជាដើម វេជនខ្មែរក្រហម ឬកម្មាភិបាលរបស់គេតែងនាំគ្នាពិភាក្សាពីការលំបាក ឬការខ្វះខាតផ្សេងៗ ដែលគេ បានជួបប្រទះក្នុងការអនុវត្តន៍មតិបក្ស។

សន្និបាតរបស់គេមានលក្ខណៈចំហរខ្លះ សម្ងាត់ខ្លះ។ នៅក្នុងសន្និបាតដំហរ គេលើកបញ្ហានានា ក្នុងក្របខ័ណ្ឌរណសិរ្សមតិភាសា។ គេលាក់បំបាំងមិននិយាយពី «បក្សកុម្មុយនិស្ត» ពីកម្មវិធីនយោ- បាយរបស់បក្ស។

នៅក្នុងរង្វង់ «បក្សជន» កុម្មុយនិស្ត ការពិភាក្សាផ្សេងៗ នៅក្នុងសន្និបាតមានលក្ខណៈជា សម្ងាត់ ព្រោះគេពិភាក្សាកម្មវិធីនយោបាយរបស់បក្សព្រឹត្តិប្រាកដ ពីយុទ្ធវិធី និងវិធីសាស្ត្របក្ស។ ក្រៅ ពីបក្សជន ឬស្នូលសំខាន់ៗ គ្មានសមាជិកដណែនមានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងមហាសន្និបាតនេះទេ។

របៀបចាត់ចែងរដ្ឋាភិបាល ភូមិ ឃុំ ស្រុក តំបន់ ភាគ

សព្វថ្ងៃនេះ ពួកខ្មែរក្រហមបានចែក ភូមិ ឃុំ ស្រុក ខេត្ត ភាគ ជា ភូមិ ឃុំ ស្រុក ខេត្ត ភាគ ដូចគ្នា។ ការបង្កើត តំបន់ ភាគ ដែលស្របទៅនឹង ខេត្ត ភាគ របស់យើង នៅពុំទាន់ច្បាស់លាស់នៅ ឡើយទេ តាមពិតតំបន់នីមួយៗ របស់ខ្មែរក្រហម មានទំហំប៉ុននឹងរបស់យើង ហើយភាគនីមួយៗ ស្របគ្នានឹងភូមិភាគរដ្ឋរបស់យើង (Régions administratives)។

ភូមិ ឃុំ តំបន់ ភាគនីមួយៗ ដឹកនាំដោយគណៈកម្មការភូមិ ឃុំ ស្រុក តំបន់ ភាគ។ គេច្រើន និយាយដោយខ្លីថា គណៈភូមិ ឃុំ តំបន់។

គណៈកម្មការនីមួយៗ មានសមាសភាពដូចតទៅ :

- ប្រធាន
- អនុប្រធាន
- សមាជិក (ច្រើនឬតិច) ទទួលបន្ទុកខាងសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ យោធា ។ល។

ចំពោះឃុំ ស្រុក និងតំបន់ គេមានតែតាំងស្នងការនយោបាយរបស់បក្សម្នាក់ ដែលគេនិយម ហៅថា «លេខាបក្ស»(លេខារបស់បក្ស)។ «លេខាបក្ស» នេះមានអំណាចធំជាងគេ ព្រោះមានតំណាង របស់បក្សសំរាប់តាមដានមើលសកម្មភាពរបស់គណៈកម្មការទាំងមូល។ នៅតាមឃុំដែលប្រជាជននៅ ពុំទាន់យល់ពីរឿងបដិវត្តន៍របស់គេ គេតែតាំងឲ្យមានស្នងការនយោបាយរបស់បក្សម្នាក់ នៅអម គណៈកម្មការ។ ស្នងការនយោបាយ ឬ «លេខា» សុទ្ធតែជាបក្សជន ជាសមាជិកពេញច្បាប់នៅក្នុង បក្ស។ ចំណែកសមាជិកដទៃទៀតនៃគណៈកម្មការ (លើកលែងគណៈតំបន់និងភាគ) មានខ្លះមិនទាន់បាន ចូលជាសមាជិកនៃបក្សទេ គឺគ្រាន់តែជា «ជនបង្គោល» ឬជាអ្នកធ្លាប់គាំទ្របដិវត្តន៍របស់គេជាយូរមក ហើយ និងធ្លាប់បានទទួលការអប់រំនយោបាយជ្រៅជ្រះពីពួកគេ។ នៅមានប្រធាន ឬសមាជិកគណៈ កម្មការរណសិរ្សភូមិឃុំខ្លះ នៅត្រឹមត្រូវខ្ពស់ណាស់នៅឡើយ គឺនៅយល់ថាគេធ្វើបដិវត្តន៍នេះដើម្បី ប្រគល់អំណាចទៅឲ្យសីហនុវិញតែប៉ុណ្ណោះ។ ចំពោះសមាជិកគណៈកម្មការប្រភេទនេះ អង្គការខ្មែរ ក្រហមឃ្លាំមើលជានិច្ច ហើយគេសរុបរៀបរយអប់រំនយោបាយបន្តិចម្តងៗ ដើម្បីទាក់ទាញឲ្យលោតផ្លោះ មកដល់លំដាប់បដិវត្តន៍សង្គមនិយម។

នៅចុងឆ្នាំ ១៩៧០ រហូតមកដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧១ សមាសភាពនៃគណៈកម្មការរណ- សិរ្សនៅតាមភូមិឃុំស្រុក នៅច្របូកច្របល់ខ្លាំងណាស់។ ពួកសីហនុនិយមបានទទួលតំណែងសំខាន់ៗ ជាច្រើន នៅក្នុងអង្គការក្រោម គឺនៅក្នុងគណៈភូមិ ឃុំ ស្រុក និងតំបន់ខ្លះៗ។ សមាជិកអស់នោះជ្រើស រើសឡើងទាំងបង្ខំដោយពួកយៀកកុន-យៀកណាមខាងជើង ម្ល៉ោះហើយច្រើនតែខ្វះការអប់រំខាងផ្នែក នយោបាយផ្សេងៗ ។ ចំណែកនៅអង្គការខាងលើ មានគណៈតំបន់ខ្លះ ខ្មែរក្រហមគេប្រកាន់នាំទីដាច់ មុខ គឺសមាជិកនៅក្នុងគណៈកម្មការដឹកនាំទាំងអស់ សុទ្ធតែជាសមាជិកពេញច្បាប់របស់បក្ស។ ដើម្បី

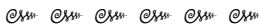
ឲ្យបានចូលជាសមាជិកពេញច្បាប់របស់បក្ស ម្នាក់ៗ ត្រូវចូលបំរើចលនារបស់គេយ៉ាងតិចឲ្យបាន ២-៣ ឆ្នាំ ហើយត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌរបស់គេឲ្យបានគ្រប់សព្វផង។

ពួកខ្មែរក្រហមបានប្រើយុទ្ធវិធីនយោបាយមួយ ក្នុងការលេបកម្លាំងរណសិរ្សរបស់សីហនុ។ ដំបូង គឺនៅឆ្នាំ ១៩៧០ និង ១៩៧១ នៅពេលដែលកម្លាំងកុម្មុយនិស្តយៀកកុង-យៀកណាមខាងជើង កំពុងរតត្យាតវាតទីខ្លាំង ទ័ពកុម្មុយនិស្តបរទេសក៏បានយកទុនប្រជាប្រិយស្តេចសីហនុមកធ្វើជាឡប់ ឡៃ ដើម្បីរកកម្លាំងបន្ថែម កម្លាំងគាំទ្រនៅក្នុងស្រុកប្រជាជនដែលពួកវាត្រួតត្រា។ ពេលនោះ កម្លាំង ខ្មែរក្រហម ទាំងកម្លាំងយោធា ទាំងកម្លាំងនយោបាយនៅទន់ខ្សោយខ្លាំងណាស់។ ទាំងយៀកកុងយៀក ណាមខាងជើង ទាំងពួកកុម្មុយនិស្តខ្មែរនៅក្នុងប្រទេសនយោបាយគ្រឿងគរកម្លាំងសីហនុនិយម ព្រោះនៅ តាមតំបន់ជនបទភាគច្រើន ទុនប្រជាប្រិយភាពរបស់សីហនុនៅខ្លាំងនៅឡើយ។ ប្រជាកសិករ ពាណិជ្ជ ករមួយចំនួនធំនៅគាំទ្រស្តេចសីហនុ ជាហេតុនាំឲ្យអ្នកដឹកនាំខ្មែរក្រហមទៅពួនក្រោមឡប់ឡៃ «រណ សិរ្សបរមជាតិកម្ពុជា»។ គណៈកម្មការកណ្តាលនៃបក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរ បានប្រទាញសីហនុឲ្យចូល អន្ទាក់របស់ខ្លួនតាមរយៈប៉ែកាំង។ បានដៃហើយ ពួកខ្មែរក្រហមក៏ប្រឹងចំហៀវខ្នាញ់សីហនុឲ្យអស់ពី ខ្លួន។

សព្វថ្ងៃនេះ កម្លាំងរណសិរ្សរបស់សីហនុបានក្លាយទៅជាកម្លាំងនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយ- និស្តខ្មែរទៅវិញហើយ។ ពួកក្របខ័ណ្ឌខ្មែរក្រហម ទាំងក្របខ័ណ្ឌនយោបាយ ទាំងក្របខ័ណ្ឌយោធាបាន ចូលកាន់កាប់គ្រប់អង្គការតូចធំរបស់រណសិរ្សជំនួសពួកសីហនុនិយមអស់ហើយ។ ពួកសីហនុនិយម ទាំងអម្បាលមាណបានប្រែក្លាយទៅជាខ្មែរក្រហម។ សព្វថ្ងៃនេះ ចាប់តាំងពីពួកខ្មែរក្រហមចាប់បើកមុខ បង្ហាញដល់សាធារណជនមក ពួកក្របខ័ណ្ឌខ្មែរក្រហមចាប់ធ្វើការអប់រំទ្រឹស្តីសង្គមនិយមយ៉ាងសកម្ម។

អំណះតទៅ នៅក្នុងបញ្ហាខ្មែរ ខ្មោចរាជានិយមក្តី ខ្មោចសីហនុក្តី អស់មានឥទ្ធិពលមកលង ទៀតហើយ។ កងប្រវត្តិសាស្ត្របានរិលទៅមុខគ្មានត្រឡប់។ មានតែកម្លាំងនយោបាយពីរទេ ដែលត្រូវ ប្រយមមុខជាក្តីទៅវិញទៅមក គឺរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរសេរី និងកម្លាំងកុម្មុយនិស្ត។

នៅក្នុងចំណុំទប់ទល់នឹងកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិនសព្វថ្ងៃនេះ ប្រជាជាតិខ្មែរត្រូវការសើរើរៀបចំ ជំហរជាតិមួយថ្មីជាចាំបាច់ដែលជាដំណាក់ការទី២ នៃបដិវត្តន៍ ១៨ មីនា ដើម្បីយើងមានលទ្ធភាពខ្លួនឯង ទប់ទល់នឹងកម្លាំងស្រុបនៃបដិវត្តន៍កុម្មុយនិស្តនៅភូមិភាគឥណ្ឌូចិននេះ។ ដើម្បីចៀសវាងកុំឲ្យវាសនា ខ្មែរក្លាយទៅជាវាសនានៃរដ្ឋប្តូរឡាញ គួរតែពួកឆ្លងនិយមខ្មែរបោះបង់ចោលគំនិតរើរវាយក្នុងផ្លូវនយោ បាយ ហើយមកជួយរៀបចំសង្គមជាតិ ឆ្ពោះទៅរកវឌ្ឍនធម៌និងសុភមង្គលតាមរបៀបខ្មែរ ក្នុងរង្វង់ គ្រួសារខ្មែរគ្នាឯង ព្រោះមានតែរបបខ្មែរទេដែលតំណាងឆន្ទៈប្រជាជាតិខ្មែរពិតប្រាកដ ហើយរបបខ្មែរ នោះឯង ក៏ជាសំយោគនៃរបបមូលធននិយម និងរបបសង្គមនិយមស្រេចបាច់មកហើយផង។

ចប់